

UVODNA RIJEČ

Sloboda pod ključem

Piše: Jasna A. Petrović

Na društvenim mrežama portala orijentiranih na stariju populaciju je opći predizborni tulum. Jedni druge optužuju kako bi im bilo pametnije manje zboriti, a više paziti za koga glasaju. Uglavnom, poneki zalutali mlađi komentator glasno optužuje stare kako su oni krivi zbog koruptivnih lokalnih „vlada“ i masovnog iseljavanja cijelih obitelji u inozemstvo.

Dobro je to da su se stari aktivirali i jedni druge opominju na važnost sudjelovanja u izborima. Da, svojim glasom pišete sudbinu zemlje i šanse za svoj dostojanstveniji život. No, sada dolazi realnost. Koliko zapravo ova ili bilo koja druga vlada želi da starije osobe glasaju? Je li točno da stariji iz ruralnih područja uglavnom glasaju za desnu opciju, a iz urbanih dijelova za stranački spektar od centra do lijevog? Što god da bilo, stariji su izabrali promjenu, ma što to značilo. Jer, loši političari bivaju izabrani zahvaljujući dobrim građanima koji ne izlaze na izbore.

Legenda Facebooka je umirovljenica Ivanka Mijić iz doma u centru Zagreba, koja je stavila ovaj post: „Želim biti slobodna osoba, a ne daju mi. Za vrijeme ručka, koji mi je prisjeo, dobili smo obavijest da se izbori neće održati kao do sada u domu, nego možemo vidjeti gdje spadamo na web stranici doma za izbor čelnika mjesta u kojem živimo. U domu je 70% korisnika iz drugih mjesta, a ne iz Zagreba.“ Odlučili smo i mi dići glas.

Iako su za prošle predsjedničke izbore svim domovima umirovljenika omogućili da svi njihovi korisnici glasaju u domovima, kako saznajemo od GONG-a, na lokalnim izborima birači mogu glasati samo u mjestu svoga prebivališta, pa tako zakonski nije predviđeno formiranje posebnih biračkih mjesta u ustanovama socijalne skrbi. Državno izborno povjerenstvo je vezano za glasanje u tim ustanovama jedino predvidjelo mogućnost da korisnici domova glasaju izvan, odnosno unutar doma, ali radi se o manjini koja je prijavljena na adresu doma ili ima prebivalište na adresi kojoj pripada biračko mjesto koje pokriva i područje doma.

GONG je po pitanju nemogućnosti glasanja u staračkim domovima ili na primjer bolnicama u više navrata isticao kako se radi o lošoj praksi upozorivši kako bi glasanje trebalo biti dostupno svima.

A možda se nekoj starijoj osobi naprosto kao starijoj osobi ne sviđa pomisao da uranite i s maskom na licu satima čekate u redu kako biste dali svoj glas na izborima? Više vam se sviđa pomisao da ime omiljene stranke ili kandidata zaokružite u domu ili kod kuće – na kauču? I na sam dan izbora odspavate koliko želite? U doba korone je dopisno glasanje sve popularnije. U SAD-u su na prošlim predsjedničkim izborima demonstrirali kako to može funkcionirati – rekordni broj birača je sudjelovao na izborima putem dopisnog glasanja, a zahvaljujući tome povećala se i stopa izlaznosti. U vremenima pandemije je dopisno glasanje sigurnije, udobnije i – u trendu. Iako se mišljenja oko te vrste glasanja razilaze, stručnjaci u Njemačkoj očekuju da bi udio dopisnih birača u ukupnoj biračkoj masi na sljedećim izborima za Bundestag mogao biti i veći od 50%.

u ovom broju:

REPORTAŽA

UDOMITELJI STARIJIH OSOBA

Mladi bračni par velikog srca

PISMO VLADI

Tražimo novu formulu za usklađivanje mirovina

INTERVJU

Zvezdana Rauš-Klier, predsjednica Hrvatske javnobilježničke komore

Treba uvesti registre ugovora o uzdržavanju

SPORTSKE (PARA)MIROVINE

Suze „siromaha“ Kostelića

REFORMA OBITELJSKIH MIROVINA

Ženski pozdrav s ruba siromaštva

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

Jednokratno olakšanje

Konačno! Covid dodatak je isplaćen većini umirovljenika s primanjima ispod 4.000 kuna. U prvoj isplati tog jednokratnog novčanog primanja 30. travnja 2021. godine 652.341 korisnik mirovine ostvarene u Republici Hrvatskoj u obveznom mirovinskom osiguranju, a koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, primili su ukupno 423.944.500 kuna iz državnog proračuna. Za 63.100 korisnika koji primaju mirovinu u iznosu do 1.500 kuna isplaćeno je 1.200 kuna jednokratno, i za to je osigurano 75.720.000 kuna. Za 105.337 korisnika mirovine koji primaju mirovinu u iznosu od 1.500 do 2.000 kuna isplaćeno je 900 kuna jednokratno, i za to je osigurano 94.803.300 kuna. Nadalje, za 299.298 korisnika mirovine koji primaju mirovinu u iznosu od 2.000 do 3.000 kuna isplaćeno je 600 kuna jednokratno, za što je osigurano 179.578.800 kuna, a za 184.606 korisnika s miro-

vinom od 3.000 do 4.000 kuna jednokratno je isplaćeno po 400 kuna, i to 73.842.400 kuna iz državnog proračuna. Mnogi su žurno platili poneki zaostali račun, počastili obitelj ili skuhalo bolji obrok.

Ostaje pitanje da li će se realizirati procijenjena isplata za ukupno 850 tisuća korisnika mirovine koja bi stajala oko 600 milijuna kuna ili će te brojke biti manje ili više? Korisnici koji dio mirovine primaju iz inozemstva za isplatu COVID-19 dodatka trebaju Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje dostaviti dokaz o iznosu mirovine za ožujak 2021. koju je isplatio inozemni nositelj osiguranja. Dokaz može biti potvrda banke ili izvadak iz bankovnog računa iz kojeg se vidi iznos mirovine koji je uplatio inozemni nositelj za ožujak 2021. ili potvrda inozemnog nositelja o visini mirovine isplaćene za ožujak 2021. u netoiznosu.

„Dokaz“ je potrebno dostaviti

do 30. lipnja 2021. putem online obrasca na web stranici mirovinsko.hr, odnosno poštom ili osobno područnoj ustrojstvenoj jedinici HZMO-a prema mjestu prebivališta, uz tiskanica za dostavu podataka o visini inozemne mirovine. Tiskanica se može preuzeti na internetskim stranicama HZMO-a na poveznici, u područnim ustrojstvenim jedinicama ili kupiti u prodavaonicama Narodnih novina.

Tek nakon prikupljanja tih podataka, bit će poznat konačni broj korisnika mirovina ostvarenih u RH i inozemstvu, kad se pribroje i oni kojima će se isplatiti jednokratnog novčano primanje u srpnju 2021. godine. „Do tada je nemoguće potvrditi kupan broj korisnika koji će primiti jednokratno novčano primanje u ovom trenutku ne možemo potvrditi“, obavijestili su nas iz ureda za Odnose s javnošću Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

KONTINENT SOCIJALNE KOHEZIJE

Izjava iz Porta

Europski lideri su na socijalnom samitu održanom 7. i 8. svibnja 2021. u Portu odredili novi smjer socijalne Europe, da bi drugi dan samita usvojili Izjavu o socijalnim pitanjima, naglasivši kako više nego ikad prije Europa mora biti kontinent socijalne kohezije i blagostanja te su stoga, nastavno na usvajanje Stupa socijalnih prava prije četiri godine, ponovno potvrdili svoju predanost radu na izgradnji socijalne Europe. „Socijalna dimenzija, socijalni dijalog i aktivna uključenost socijalnih partnera oduvijek su bili u središtu visoko konkurentnog socijalnoga tržišnoga gospodarstva te stoga naša predanost jedinstvu i solidarnosti također znači osiguravanje jednakih mogućnosti za sve, kao i toga da nitko ne bude zastavljen“, naglašeno je u Izjavi.

„Predani smo smanjenju nejednakosti, zalaganju za pravedne plaće, borbi protiv socijalne isključenosti i suzbijanju siromaštva te smo usmjereni na cilj borbe protiv siromaštva djece i uklanjanja rizikâ od isključenosti kojima su izložene osobito ranjive društvene skupine, kao što su dugotrajno nezaposleni, starije osobe, osobe s invaliditetom i beskućnici“, zaključeno je.

Ovom deklaracijom se posebno naglašava i potreba smanjenja siromaštva, diskriminacije i rodnih razlika u zapošljavanju, plaćama i mirovinama te angažiranje na

promicanju ravnopravnosti i pravednosti za svakog pojedinca u našem društvu.

Čelnici i čelnice EU-a raspravljali su i o provedbi Europskog stupa socijalnih prava na razini EU-a i na nacionalnoj razini, kako je utvrđeno u Strateškom programu EU-a za razdoblje 2019. – 2024. Akcijskim planom koji je Komisija predstavila u ožujku 2021. utvrđuju se i tri glavna cilja koja treba postići u cijeloj Europskoj uniji do 2030., a to su: rast stope zaposlenosti na najmanje 78% u EU-u, cilj da najmanje 60% odraslih osoba svake godine pohađa tečajeve osposobljavanja te smanjivanje broja siromašnih i socijalno isključenih osoba za barem 15 milijuna.

Europska komisija je poručila kako bruto društveni proizvod mjeri samo proizvodnju robe i usluga u određenom vremenskom periodu, te da nije i ne može biti jedini kriterij napretka neke zemlje, već to treba uključiti i zeleni i socijalni razvitak.

Tražimo novu formulu za usklađivanje mirovina

Dvije najveće umirovljeničke udruge, Matica umirovljenika Hrvatske i Sindikat umirovljenika Hrvatske, uputili su 4. svibnja 2021. hitan zahtjev Vladi Republike Hrvatske za izmjenu formule za usklađivanje mirovina, jer postojeća dovodi do stalnog opadanja prosječnih primanja umirovljenika u odnosu na prosječne plaće. Udruge upozoravaju da je prema najnovijim podacima, prosječna neto plaća isplaćena za veljaču 2021. godine, porasla na 7.038 kuna, dok je prosječna mirovina iznosila samo 2.567 kuna. To znači da je prosječna mirovina u odnosu na prosječnu plaću pala na udjel od samo 36,48 posto, a to je hrvatske mirovine po relativnoj vrijednosti smjestilo na samo dno u Europi. Jedan umirovljenik, dakle, vrijedi samo malo više od trećine jednog radnika.

Takvi podaci su alarmantni i apsolutno zabrinjavajući jer se temeljem zakonom propisanog modela usklađivanja sustavno osiromašuje umirovljenike postojećom nepravednom formulom za usklađivanje mirovina, kojom se mirovine povećavaju prema samo 70 posto povoljnijeg indeksa rasta cijena odnosno plaća. Ta se formula očito mora mijenjati, te će Matica i Sindikat umirovljenika i kroz Nacionalno vijeće za umirovljenike i starije osobe RH ponovno zatražiti prihvatljivije rješenja od 100 posto rasta povoljnijeg indeksa, kojim bi se barem zaustavilo kontinuirano opadanje njihove realne vrijednosti.

Ozakonjeno siromašenje

Posljednje nevjerojatno nisko usklađivanje mirovina od samo 0,56 posto potvrđuje opravdanost umirovljeničkog zahtjeva. Takav postotak „rasta“ mirovina, najniži je u posljednjih pet godina, a i među najnižima je u zadnjih nekoliko desetljeća, piše u zahtjevu umirovljenika naslovljenom na premijera Andreja Plenkovića.

Prosječna mirovina je 1999. godine iznosila 1.322 kune, a danas je 2.567 kuna. Prosječna plaća je te iste godine vrijedila 3.055 kuna, a danas je 7.038 kuna. To znači da su plaće u protekle 22 godine porasle za 3.983 kune odnosno za 130 posto, a mirovine za samo 1.258 kuna odnosno 95 posto.

Dakle, u apsolutnom iznosu plaće su porasle za više od tri puta u odnosu na mirovine. Umirovljenici se pitaju – do-

kle, iako nemaju ništa protiv da se plaće povećavaju jer su i one niske, ali traže da ih mirovine barem prate. Osobito je to važno kad živimo u uvjetima rastućeg siromaštva starijih od 65 godina te u doba pandemije kad je socijalna sigurnost oslabljena i standard sve niži“, stoji u javnom zahtjevu koji su potpisali predsjednici Matice i Sindikata, Višnja Fortuna i Ante Kuprešak, te predsjednica Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe Jasna A. Petrović.

Za očekivati je da Vlada neće s radošću dočekati takve zahtjeve, utoliko više što smatra da je isplatom Covid dodatka donekle smirila osiromašene i ponižene umirovljenike. No, kao što su svojedobno Sanader i Kosor morali prihvatiti povrat duga umirovljenicima zbog nezakonitog neusklađivanja mirovina od rujna 1993. do kraja 1998. kad je tadašnji premijer Valentić bahato odlučio ne poštovati Zakon o usklađivanju mirovina, te ga zamijenio svojim uredbama, i ova će Vlada morati vratiti dug novim umirovljenicima.

Pokradene mirovine

Naime, u vrijeme izračuna prve aktualne vrijednosti mirovine (AVM) najvažniji pojam i mjerilo bila je „dosegnuta razina mirovina 31.12.1998.“ Ta razina mirovina 31.12.1998. ostala je značajno manja zbog spomenutog nezakonitog usklađivanja mirovina u razdoblju 1993.-1998., a možemo ju smatrati i namjerno pokradenom jer je u trenutku tog izraču-

na Vlada RH znala za Odluku Ustavnog suda o obeštećenju, kao i za isplatu dodatka „100 kn +6%“ od studenog 1998. koji je 1. travnja 2004. postao sastavni dio mirovine. Da je samo taj dodatak korigirao razinu mirovina 31.12.1998. mirovine „novih“ umirovljenika bile bi veće za 10,5%. Išlo se zbog toga i na Ustavni sud, kao i na Sudu u Strasbourgu podnio tužbu, ali je dug ostao samo dijelom kompenziran dodatkom od 4-27 posto dodatka na umirovljene nakon 1.1.1999. godine. Svejedno, ostaje velika rupa između onih umirovljenih prije i poslije tog datuma.

Prema podacima Statističkih informacija HZMO-a za ožujak 2021., vidljiva je ta razlika: prosječna mirovina još živih 258.215 umirovljenih do 31.12.1998. godine iznosi 2.897,73 kune – i to za samo prosječnih 28 godina i 11 mjeseci radnog staža, a onih od 1.9.1999. do danas 2.471,23 kune – za 31 godinu i 3 mjeseca radnog staža. To je za čak 426,5 kuna manje, odnosno za 15 posto niže. Očito je da će umirovljeničke udruge morati staviti na dnevni red i povrat duga umirovljenima nakon 1998. godine, jer bitni pad njihovih mirovina je posve političko, pa čak i moralno pitanje, jer je Vlada kad je zakinula tzv. nove umirovljenike dobro znala što čini. Bijednima su oduzeli i doveli Hrvatsku na sramotnih 30,1 posto siromaštva u dobroj skupini od 65+.

Zaustavite, dakle, kontinuirani ozakonjeni pad mirovina i vratite ukradeno s repovima još iz rata.

Jesu li Hrvati ljenčine?

Kad se hrvatski umirovljenici žale da imaju niske mirovine, obično se oglase ugledni neoliberalni ekonomisti i političari koji ih okrive kako su valjda lijeni te da ih je samo 16 posto koji su svoju mirovinu zaslužili tzv. „punim radnim stažem“ (bez da se naglasi da u hrvatskom zakonodavstvu ne postoji pojam punog staža). Zaborave reći kako je 700 tisuća od 1,14 milijuna umirovljenika prema općim propisima sakupilo više od 30 godina radnog staža, što je za jednu tranzicijsku postsocijalističku zemlju pristojna brojka, a koja bi, da su računice malo drukčije, bila i viša.

Hrvatski umirovljenici nisu ljenčine, kako bi se moglo iščitati iz takvih objeda. Prema najnovijim podacima Eurostata vidljivo je kako je u Hrvatskoj zabilježen veći rast radnog staža nego što je europski prosjek. Sa 31,1 godine 2013., 2020. godine popeli smo se na 32,8 godina (1,7 postotnih poena!), dok je europski prosjek s 35,2 godina 2013. porastao 2020. na 35,7 godina staža, odnosno za samo 0,5 postotnih poena. Čemu treba pripisati takav rast u RH?

Porast stope zaposlenosti

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje odgovorio je na upit Glasa umirovljenika da, ukoliko se to odnosi na pokazatelj statističkog izvješća „Trajanje radnog vijeka“ koji objavljuje Eurostat, ti se podaci ne odnose na radni staž pri umirovljenju te da te podatke, vezane za pokazatelj trajanja radnog vijeka, ne dostavlja Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Trajanje radnog vijeka je pokazatelj koji pokazuje prosječni broj godina za koje se očekuje da će osoba aktivno provesti na tržištu rada, a izračunava ga Eurostat temeljem demografskih podataka o broju stanovnika u pojedinoj dobi i stopama aktivnosti (udio aktivnog stanovništva u radno sposobnom stanovništvu) na tržištu rada u pojedinoj državi članici EU.

U razdoblju od 2013. do 2020. stope aktivnosti u dobi 20-64 u RH povećale su se sa 68,6% u 2013. na 71,9% u 2020., odnosno za 3,3 postotna poena, dok su se u EU povećale sa 76% u 2013. na 77,8% u 2020., odnosno za 1,8 postotnih poena. S obzirom na navedeno, veći porast trajanja radnog vijeka u RH u odnosu na prosjek EU HZMO pripisuje činjenici da su stope aktivnosti na tržištu rada u većoj mjeri porasle u RH u odnosu na europski prosjek te je za očekivati da će i osobe koje ulaze u tržište rada ostvariti dulji radni vijek.

Stvarni ili uplaćeni staž?

Pitali smo HZMO i da li u podatke o stažu prilikom umirovljenja ulaze i godine radnog staža svih umirovljenih prema posebnim propisima? Kolika je prosječna dob umirovljenja svih „posebnih umirovljenika“? No, kao što stoji u napomeni ispod tablica novih ZOMO korisnika, u prosječni staž nisu uključeni korisnici mirovina nekih vojnih i braniteljskih umirovljenika po posebnim propisima. Druge kategorije novih korisnika kojima su mirovine priznate i/ili određene prema posebnim propisima, uključene su u zbirno statističko izvješće HZMO-a.

Tako je na dan 31. ožujka 2021. prosječan staž novih korisnika mirovina, koji su pravo na mirovinu ostvarili prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji – ZOHBDR, iznosio samo 10 godina

0 mjeseci i 6 dana. Na dan 31. ožujka 2021. prosječan je staž novih korisnika mirovina, koji su pravo na mirovinu ostvarili prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba – DVO, bio je 32 godine 9 mjeseci i 22 dana, no tu je riječ o radnom stažu pokrivenom doprinosima, a ne i o stvarnom radnom stažu koji je daleko niži. To je vidljivo i iz toga što je na dan 31. ožujka 2021. prosječna dob novih korisnika mirovina, koji su pravo na mirovinu ostvarili prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba – DVO, bila samo 56 godina i 7 mjeseci.

Tako se zbrka koga se i koju mirovinu, stvarnu ili pokrivenu doprinosima, nastavlja u beskraj. No, tu je još jedno sporno pitanje – da li se podaci koji se dostavljaju Eurostatu odnose na sve umirovljenike prema ZOMO, dakle i na one koji su umirovljeni prema međunarodnim ugovorima? Ako je to tako, s obzirom da velik dio njih ima samo manji dio radnog staža u RH, ne utječe li to na prividno bitno smanjivanje prosječnog staža pri umirovljenju?

"Zbog prevođenja invalidskih u starosne mirovine, prosječan staž za starosnu mirovinu smanjio se u prosjeku za 9 mjeseci"

Prebacivanje invalidskih mirovina

Kao što je ranije navedeno, HZMO ne dostavlja podatke Eurostatu vezano za radni staž, ali ostaje zabrinjavajuća činjenica da HZMO trenutno još nema mogućnost razdvojiti staž ostvaren u RH od onog ostvarenog u inozemstvu. Stoga se u statističkim izvješćima prikazuje ukupan mirovinski staž, a taj je onda prividno niži od stvarno ostvarenog radnog staža. Vjerodostojnost takvih podataka koji se plasiraju u javnost postaje sve upitnija.

Eto još jedne dvojbe: s obzirom da se u dobi od 65 godina, odnosno pri ispunjenju dobi za starosnu mirovinu, invalidske mirovine prevode u starosne, a za koje je evidentan bitno niži radni staž u trenutku umirovljenja (21 godina i 11 mjeseci!) u odnosu na starosnu (31 godina i 8 mjeseci), postavlja se pitanje koliko takvo administrativno prebacivanje smanjuje službeni podatak o prosječnoj dobi pri umirovljenju? Naime, prosječan staž za starosnu mirovinu u 2014. godini, prije prevođenja invalidskih u starosne mirovine, iznosio je 32 godine 8 mjeseci i 18 dana. Nakon provedenog prevođenja mirovina u 2015. godini, prosječni staž za starosnu mirovinu iznosio je 31 godinu 11 mjeseci i 18 dana. Zbog prevođenja invalidskih u starosne mirovine, prosječan staž za starosnu mirovinu smanjio se u prosjeku za 9 mjeseci.

A kada bi se, kako je to bilo u neka jugo-vremena, prije-vremene starosne mirovine u dobi od 65 godina prebacivale u starosne (s ukidanjem penalizacije), onda bi vidljivo porastao i ukupni radni staž tzv. starosne mirovine, koja sada iznosi 31 godinu i 8 mjeseci staža, dok je prijevremena čak 36 godina radnog staža. No, takva matematika ne bi odgovarala vrlim analitičarima koji hrvatske umirovljenike uporno prikazuju kao ljenčine.

Jasna A. Petrović

Ženski pozdrav s ruba siromaštva

Obiteljske mirovine su na dnevnom redu u ovom mandatu Vlade RH, iako nisu spomenute u izbornom programu HDZ-a. Ipak, u Nacionalnoj razvojnoj strategiji do 2030. godine navodi se plan „razmatranja mogućnosti uvođenja novog modela obiteljskih mirovina“. No, eto sada i novog dokumenta, Nacionalnog plana oporavka i otpornosti u kojemu Vlada navodi da će za tri-četiri godine „izmjenom pravnog okvira omogućiti korištenje dijela mirovine preminulog bračnog ili izvanbračnog druga uz osobnu mirovinu, ali i povećanje obiteljske mirovine“. Dakle, pišu se svjetliji dani za oko 217.000 obiteljskih umirovljenika. Jednog dana. Tko živ, tko mrtav.

Činjenica je da postoji već druga skupina za obiteljske mirovine (koja se u ovom mandatu zove – Radna skupina za preispitivanje modela obiteljske mirovine), te da je održala već drugi sastanak 28. travnja 2021. pod kapom Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike i rukovođenje državne tajnice Majde Burić.

Prvi sastanak

Na prvom sastanku održanom još 18. veljače, ravnateljica Uprave za mirovinski sustav Melita Čičak održala je prezentaciju važećeg zakonodavstva, u kojoj je prezentirala krug osoba koje mogu ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, uvjete pod kojima svaka od kategorija potencijalnih korisnika (nadživjeli partner, djeca, roditelji i ostala djeca bez roditelja) može ostvariti to pravo, zatim način određivanja obiteljske mirovine te statističke podatke o broju obiteljskih umirovljenika, prosječnoj visini obiteljskih mirovina i udjelu u ukupnom broju mirovina ostvarenih prema Zakonu o mirovinskom osiguranju.

Drugi sastanak

Na drugom sastanku je Melita Čičak prikazala nacionalna zakonodavstva država članica EU-a u odnosu na obiteljsku mirovinu, iz kojega je transparentno kako ne postoji jedinstveni pristup uređenja obiteljske mirovine u državama članicama EU-a, te da svaka država svojim nacionalnim zakonodavstvom samostalno propisuje i uređuje institut obiteljske mirovine. Vidljivo je također kako se kumulacija obiteljske mirovine uz osobnu mirovinu i u ono malo zemalja u kojima je dopuštena regulira

ovisno o različitim sustavima i načinima financiranja mirovinskog sustava.

Pogrešno javno mnijenje

U Hrvatskoj je stvoreno javno mnijenje kako je obiteljska mirovina kao dodatna na osobnu mirovinu uobičajeni model u EU, a slično je mišljenje godinama plasirao i vječni saborski umirovljenički zastupnik Silvano Hrelja. Društvene mreže su pune komentara ogorčenih obiteljskih umirovljenica, jer 93 posto korisnika obiteljskih mirovina su žene, kojima zahtijevaju zadržavanje svoje osobne mirovine i dobivanje još 50 posto mirovine preminulog partnera, uvjere kako je riječ o propisanom modelu Europske unije. To naprosto nije točno.

Kumulacija obiteljske mirovine s osobnom mirovinom bez ograničenja i umanjivanja obiteljske mirovine moguća je u Cipru, Češkoj, Danskoj, Litvi, Portugalu i Španjolskoj, dok je kumulacija s osobnom mirovinom moguća uz umanjivanje obiteljske mirovine uvriježena u Austriji, Finskoj, Njemačkoj, Grčkoj, Mađarskoj, Sloveniji i Luksemburgu.

Kumulacija obiteljske mirovine s osobnom mirovinom do određenog zbirnog novčanog limita moguća je u Belgiji (tijekom prvih 12 mjeseci, a potom korisnik mora izabrati koju mirovinu želi primati). U većini država EU obiteljska mirovina obuhvaćena je osnovnim mirovinskim osiguranjem, a temelji se na doprinosima umrle osobe.

Premlade udovice?

Navršena određena starosna dob, za koju predstavnici nadležnog ministarstva tvrde da je previše dobrohotna, jer se kao najniži uvjet starosne dobi propisuje 50 godina života, u nekim je zemljama čak i niža, kao npr. u Portugalu (35 godina života), Lihtenštajnu i Švicarskoj (45 godina života), Njemačkoj i Belgiji (47 godina života), isto je u Poljskoj i Finskoj (50 godina života), a u nekim zemljama i više - Francuska i Bugarska (55 godina života) te Slovenija (58 godina života). Ostaje pitanje hoće li hrvatska vlast odlučiti povisiti dob za stjecanje obiteljske mirovine ili će čak nastojati obiteljsku mirovinu po novom budućem modelu priznati samo novoumirovljenima?

Naime, to ne bi bilo prvi put da se tako otvoreno diskriminira sve umirovljene prije donošenja zakonskih izmjena, jer

je upravo tako učinjeno s priznavanjem šest mjeseci dodatnog staža po djetetu.

Cijeđenje siromaha

Još je jedno bitno pitanje kad će se prestati diskriminirati obiteljske umirovljenike koji bi htjeli raditi do pola radnog vremena (a što sada nije moguće). Za očekivati je da će se najkasnije od 1. siječnja sljedeće godine uvesti pravo na rad i za obiteljske umirovljenike, ali postoji i vjerojatnost da će se u takvoj kumulaciji mirovine s dohotkom od rada uvesti umanjivanja zavisno od propisanog limita, kao u nekim drugim zemljama, i to čak od 25 do 50 posto.

No, vidjet ćemo što će na kraju biti s 216 tisuća umirovljenika koji primaju obiteljsku mirovinu koja u prosjeku iznosi samo 2.087 kuna, a što čini samo 29,65 posto prosječne neto plaće. Riječ je o 70 posto primanja pokojnog supružnika, pri čemu je većina građana prisiljena odreći se vlastite mirovine ukoliko im je ova druga povoljnija za koju kunu. Umirovljeničke udruge i stranke godinama upozoravaju kako je riječ o nedostatnom iznosu koji je potrebno povećati sa 70 posto na barem 85 posto mirovine preminulog partnera, tim više jer od obiteljskih mirovina žive uglavnom žene u samačkim domaćinstvima. Ima naznaka da bi se budućom reformom prosječna obiteljska mirovina povišala za oko 15 posto.

I to je za sada sve. Naravno, ništa ne priječi Hrvatsku da konačno reformira obiteljske mirovine u model koji će omogućiti preživljavanje obiteljskih umirovljenica, no čini se da je Vlada naumila dugo putovati tom cestom bez kraja i voditi dugotrajne povremene sastanke na kojima će državni dužnosnici i stručnjaci prikazivati svoje power point prezentacije. Bla, bla, bla.

Jasna A. Petrović

UGOVORI O UZDRŽAVANJU BEZ NADZORA

Često se izvan oka šire javnosti spominju slučajevi prijevara temeljem ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju. Najčešće se zamjera Ministarstvu pravosuđa i uprave što unatoč brojnim zahtjevima umirovljeničkih udruga te Pučke pravobraniteljice nisu odlučili pokrenuti normativno preuređenje tog dijela Zakona o obveznim odnosima. S druge strane zamjera se i javnim bilježnicima što olako ovjeravaju i solemniziraju takve ugovore koje najveći dio starije populacije ne razlikuje. Naposljetku, puno je optužbi kako su brojni pravnici, suci, bilježnici, socijalni i zdravstveni radnici te vlasnici obiteljskih i privatnih domova uključeni u taj lukrativni biznis otimačine nekretnina starijih. Kako to popraviti?

➡ *Ugovori o uzdržavanju se uglavnom potpisuju uz pomoć solemnizacije od strane javnih bilježnika, a rjeđe pri sudovima, a o broju sklopljenih u pravilu u javnosti nema podataka. Imate li kakve zbirne podatke o broju sklopljenih ugovora o uzdržavanju?*

U razdoblju od početka 2020. godine do kraja travnja 2021. godine prema službenim podacima Komore ukupno je sklopljeno 1.923 ugovora o dosmrtnom uzdržavanju. Od toga je njih 678 sklopljeno u formi javnobilježničkog akta, a 1.245 ih je solemnizirano. U tom istom razdoblju bilježi se veći broj sklopljenih ugovora o doživotnom uzdržavanju, kojih je sklopljeno 5.547. Od toga je njih 2.640 sklopljeno u formi javnobilježničkog akta, a 2.907 ih je solemnizirano. U ove brojke nisu uključeni ugovori o uzdržavanju ovjereni od strane sudova.

➡ *Koja je vaša procjena omjera u ukupnom broju sklopljenih ugovora onih kojima se koristi institut dosmrtnog uzdržavanja?*

Nemamo takve podatke. Napominjem da u situacijama kada javni bilježnik sastavlja takvu vrstu ugovora u formi javnobilježničkog akta, tada svakako prevladavaju ugovori o doživotnom uzdržavanju. Naime, javni bilježnici nisu skloni osobama starije životne dobi sačinjavati ugovore o dosmrtnom uzdržavanju koji bi podrazumijevali prijelaz njihove imovine na davatelja uzdržavanja po sklapanju ugovora te ih nastoje argumentirano odgovoriti od toga.

Kada stranke u javnobilježnički ured dođu sa sačinjenim ugo-

vorom o doživotnom uzdržavanju, kojeg je u tom slučaju potrebno solemnizirati, javni bilježnik detaljno pregleda sadržaj ugovora, obzirom da ugovorne odredbe moraju biti jasne, da obje strane razumiju što dobivaju, a što moraju zauzvrat dati. Obveze uzdržavanja moraju biti ugovorene realno, davatelj uzdržavanja koji radi npr. u inozemstvu može novčano pomagati primatelja, osigurati mu ako treba pomoć susjeda ili svoje obitelji ili usluge ustanove za skrb. Kod dosmrtnog uzdržavanja se nastoji osigurati osobu koja odmah daje nekretninu u vlasništvo davatelja uzdržavanja, tako da se za tu osobu uknjiži istodobno s prijenosom vlasništva služnost stanovanja, plodouživanja i uporabe, stvarni teret uzdržavanja, zabrana otuđenja i opterećenja bez suglasnosti osobe koja daje nekretninu.

U ranijim razdobljima javnobilježničke službe dosmrtno uzdržavanje se sklapalo samo uz ovjeru potpisa, a od kada se takvi ugovori solemniziraju ili sačinjavaju u formi javnobilježničkog akta, u praksi ima manje slučajeva da se stvori naknadno problem, jer su stranke upoznate s time kakve su posljedice ugovora. Ovjera potpisa jamčila je jedino da je osoba na ugovoru pred javnim bilježnikom ugovor potpisala ili potpis na ugovoru priznala kao svoj, bez ulaženja u sadržaj ugovora.

Rijetki prigovori protiv bilježnika

➡ *Da li se pri Komori vodi evidencija o slučajevima prigovora primatelja uzdržavanja, odnosno njihovih članova obitelji i na što se obično odnose takvi prigovori?*

Vodi se evidencija prijava za stegovne postupke javnih bilježnika. Naime, nedavno su Hrvatska javnobilježnička komora i Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske proveli postupak nadzora nad radom javnog bilježnika koji je solemnizirao ugovor od dosmrtnom uzdržavanju protivno odredbi članka 123 a. Zakona o socijalnoj skrbi. Naime, pravna osoba ili fizička osoba koja obavlja djelatnost socijalne skrbi ne smije s korisnikom kojem pruža socijalnu uslugu sklopiti ugovor o otuđenju ili opterećenju nekretnine korisnika. Bračni ili izvanbračni drug, životni partner ili neformalni životni partner te srodnik u ravnoj ili pobočnoj liniji do drugog stupnja srodstva fizičke osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi ne smije s korisnikom, kojem fizička osoba koja obavlja djelatnost socijalne skrbi pruža socijalnu uslugu, sklopiti ugovor o otuđenju ili opterećenju nekretnine korisnika.

Fizička osoba koja je zaposlena u djelatnosti socijalne skrbi, njezin bračni ili izvanbračni drug, životni partner ili neformalni životni partner ili srodnik u ravnoj ili pobočnoj liniji do drugog stupnja srodstva ne smije s korisnikom sklopiti ugovor o otuđenju ili opterećenju nekretnine korisnika. Ugovor sklopljen protivno ovim odredbama je ništetan.

Nekretnina kao jedina imovina

➡ *Kako tumačite da je u javnosti jako prisutno nezadovoljstvo s netransparentnošću sklapanja ugovora o uzdržavanju s naglaskom a velik broj prijevara starijih osoba?*

Starije osobe su same po sebi ranjiva skupina, a i veliki dio ih je izložen riziku siromaštva. Često im je nekretnina jedina imovina, a nemaju likvidnih sredstva za život. Zato je potrebna i pažnja javnosti, a i prevencija koja mora biti sustavna. Dio prevencije je kontrola ugovora od strane javnih bilježnika, a Hrvatska javnobilježnička komora predlaže i uvođenje registra ugovora koji bi bio dostupan državnim tijelima i sam po sebi bi detektirao one koji ugovore sklapaju obrtimize, a da ne ispunjavaju kvalitetno svoje preuzete obveze.

Treba uvesti registre ugovora

Također smatram da bi trebalo omogućiti da javni bilježnik ima uvid u registar osoba lišenih poslovne sposobnosti, kako bi odmah znao da takva osoba ne može sklopiti ugovor bez odobrenja centra za socijalnu skrb. Hrvatska javnobilježnička komora je uputila obrazloženi prijedlog Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike.

Istaknula bih da ugovor o dosmrtnom uzdržavanju nije bio normiran do 2006. godine. Iako nije bio uređen kao imenovani ugovor, u praksi je često zaključivan po općim pravilima obveznog prava, bez propisane forme, jedino ako su predmet bile nekretnine trebala je pisana forma uz ovjeru potpisa samo primatelja uzdržavanja. Ministarstvo pravosuđa je uočilo situaciju u praksi, iako konkretnih predstavi za zlorabe nije bilo, ugovor o dosmrtnom uzdržavanju je uređen kao imenovani ugovor te je propisana najstroža postojeća forma, pisana forma ovjerena kod suca ili solemnizirani ugovor ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, uz dužnost čitanja ugovora i upozorenja na posljedice.

➔ *Poznato nam je da je bilo slučajeva falsificiranja potpisa ili potpisivanja otiskom palca pa čak i odlazaka u domove i bolnice ljudima pred kraj života s opravdanjem kako im nije oduzeta poslovna sposobnost. Smatrate li to dovoljnim argumentom za postupak vaših kolega?*

Uvijek su moguće pogreške, no pitanje je koliko ih ima u odnosu na broj pravilno poduzetih službenih radnji. Naravno da pažnju javnosti privlače ekscesi i iznimke i to je u neku ruku i dobro, jer skreće strankama pažnju da je potreban oprez. Hrvatska javnobilježnička komora je organizirala, a to je namjera da bude kontinuirano, i kampanju u medijima i edukacijska predavanja po domovima umirovljenika upravo s temom ugovora o uzdržavanju te kako se zaštititi od zloraba.

No, to je potrebno činiti i za druge poslove koje sklapaju starije osobe. Na primjer, osoba može biti i prevarena putem instituta punomoći, za koju možda ne razumije da će dovesti do prodaje njezine nekretnine. Zato bi bilo dobro za tako važne poslove, kao što je prodaja nekretnina, uvesti dodatnu kontrolu, i npr. onemogućiti punomoći i ugovore samo uz ovjeru potpisa, je je tada upitno da li stranka razumije što je potpisala. Nužna je sadržajna kontrola i provjera posljedica koje svaka punomoć i ugovor nosi. Pogreške, ako su učinjene od strane službene osobe, ne povlače samo ništavost ugovora, moguća je i materijalna i stegovna odgovornost.

Protiv ukidanja dosmrtnog

➔ *Da li vam je poznato da su umirovljeničke udruge početkom ove godine po deseti jubilarni put uputile inicijativu Ministarstva pravosuđa i uprave da se ukine dosmrtno uzdržavanje i donormira doživotno uzdržavanje, ali se to uvijek odbija s obrazloženjem kako poslovno sposobne osobe imaju pravo potpisivati što god hoće, ili prodati stan za jednu kunu. Posebni zahtjevi su da se obavezno uvede registar ugovora o uzdržavanju, ograniči broj sklopljenih ugovora po davatelju uzdržavanja, da isti nisu evidentirani za kaznena djela protiv života i tijela te kaznenog djela protiv državne ili privatne imovine itd. Što mislite o tim zahtjevima?*

Dosmrtno uzdržavanje, i kada nije bilo normirano kao ugovor, postojalo je kao ugovor po općim odredbama obveznog prava i to samo uz ovjeru potpisa. Odgovor nije u ukidanju, već u detaljnijem normiranju. Može se uvesti obveza uknjižbe služnosti i tereta kako sam ranije kazala. Ovako, ako to nije obveza, bilježnik svim strankama to predloži, ali je pitanje da li one na to pristanu. Kod situacija kada se nekretnina odmah proda, jer je na primjer ruševna, može se ugovoriti služnost na kući davatelja

uzdržavanja u koju se starija osoba odnosno bilo koji primatelj uzdržavanja seli. Dakle, zabrana bi dovela do sive zone i velike nesigurnosti. Normiranje prema zahtjevima koje smo vidjeli u praksi i registar ugovora bi minimalizirali rizike.

➔ *Više od 80 posto ispitanika ne zna navesti razliku između ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju, dok ih je samo osam posto dalo potpuno točan odgovor (istraživanje Pučke pravobraniteljice). Smatrate li da bi ipak trebalo konačno ukinuti ugovor o dosmrtnom uzdržavanju?*

Stranka slobodno raspolaže svojom imovinom kako želi. Obveza i dužnost javnog bilježnika je uvjeriti se u mogućnost komuniciranja stranke i njezinu sposobnost za poduzimanje pravnog posla. Javni bilježnik nakon što od stranaka sazna relevantne podatke o imovini i njihovim željama, stranke savjetuje na strankama razumljiv način o pravnim posljedicama raznih mogućnosti prijenosa imovine. Ako se želi osigurati uzdržavanje, strankama se daje posebna pouka o razlici između dosmrtnog i doživotnog uzdržavanja.

➔ *Vaša Komora je 2012. napravila sažetak o ugovorima o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju u sudskoj praksi, kojom prilikom ste stavili naglasak na mogućnost sporazumnog i sudskog raskida takvih obveznih odnosa, što u praksi najčešće znači da će uzdržavane osobe prije umrijeti nego dočekati pozitivan ishod svoje tužbe. Slažete li se da bi trebalo ove predmete voditi po hitnom postupku, s početkom u roku od 15 dana, a rješenjem u roku šest mjeseci?*

Postupci bi trebali dobiti prednost, a osoba koja je u socijalnoj potrebi bi trebala dobiti prava iz socijalne skrbi dok traje parnica. No, treba reći da se može i tijekom parnice sklopiti ugovor s nekom pouzdanom osobom, ali pod rizikom, odnosno uvjetom uspjeha u parnici.

U EU strogi nadzor nad ugovorima

➔ *Zakonom o socijalnoj skrbi je zapriječeno socijalnim radnicima i drugima zaposlenima u području socijalnih usluga sklopanje ugovora o uzdržavanju s korisnicima, ali se to u praksi lako zaobilazi. Isto tako ne odnosi se na zdravstvene djelatnike, odvjetnike, javne bilježnike i brojne druge struke, koje se često pojavljuju kao prisutni u tom lukrativnom biznisu. Da li bi trebalo zakonski zapriječiti širem krugu profesija da potpisuju ugovore o uzdržavanju?*

Više od zabrana bi značio registar ugovora i npr. obveza da se takav ugovor prijavi centru za socijalnu skrb ili profesionalnoj udruzi odnosno komori kojoj davatelj uzdržavanja pripada radi pravne i etičke kontrole. Komora nema evidenciju o osobama primatelja, niti davatelja uzdržavanja, pa tako ni kada su davatelji uzdržavanja osobe koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi.

➔ *Ugovori u uzdržavanju u zapadnoeuropskim zemljama sklapaju se pod strogim nadzorom državnih socijalnih službi, dapače imaju i probni rok. Što mislite zbog čega se to kod nas uporno odbija od strane institucija i ministarstva zaduženog za socijalnu skrb?*

Hrvatska javnobilježnička komora na svim pravnim područjima prati najbolju praksu članica EU, i na ovom planu prikupljamo informacije te ćemo ih uskoro dati na uvid ministarstvima i javnosti da se i u Republici Hrvatskoj nađu najbolja i najsigurnija rješenja.

Jedna od opcija koju treba razmotriti je i to da starije osobe imaju najviše povjerenja u državne domove te treba normirati i situaciju kada bi netko dao imovinu državi za točno opisanu i izvršavanu skrb.

Jasna A. Petrović

Suze „siromaha“ Kostelića

Veliku pompu u javnosti izazvala je izjava trofejnog hrvatskog skijaškog trenera Ante Kostelića, koji je u nedavnom intervjuu upitao novinara: „Zar tebi nije neugodno da čuješ da ću ja npr. imati penziju od dvije i pol tisuće kuna?“, izjavio je ogorčeni Kostelić. Izjava je to koja je problematična na više razina. Prije svega, zbog toga što 617 tisuća hrvatskih umirovljenika ili njih 54 posto koji su mirovinu ostvarili prema Zakonu o mirovinskom osiguranju prima manje od 2.500 kuna mirovine. Upućen ili ne, Kostelić je spomenuo upravo iznos prosječne mirovine u RH.

Kostelić se tom izjavom pomalo bahato izdignuo iznad svih tih umirovljenika koji su vrijedno radili kao radnici, kuhari, konobari, prodavači, zidari, spremačice, profesori, zdravstveni radnici, ali eto kad se priča o „običnim“ umirovljenicima, to javnost ne zanima, iako je riječ o stotinama tisuća osoba koje preživljavaju s prihodima koji su manji od hrvatske linije siromaštva koja iznosi 2.710 kuna.

Naknade za medalje

Svaka profesija je važna i u pravilu svatko u svom poslu radi vrijedno i zaslužuje pristojna primanja u starosti. No, eto, zbog toga što je netko popularniji, bilo u ovom slučaju sportaš, ili umjetnik, glazbenik, on ne zaslužuje na temelju tih zasluga i veću mirovinu. Kostelić je nesvjesno zapravo tražeći bolje uvjete za sebe, skrenuo pozornost, barem onog dijela javnosti kojem je stalo do svih umirovljenika, na problem niskih mirovina. Što je još zanimljivije, nakon njegove izjave ga je vrlo brzo demantirao Hrvatski skijaški savez koji je objavio da će prema procjenama njegova mirovina iznositi oko 6.700 kuna, s time da on još nije ni podnio zahtjev.

Cijela priča i Kostelićevo nezadovoljstvo zapravo se zavrtila zbog tzv. doživotnih naknada za sportaše, na koje u ovom trenutku imaju pravo samo vrhunski sportaši koji su osvojili medalje na olimpijskim igrama ili svjetskim prvenstvima, ali ne i treneri. Primjerice, Janica Kostelić kao

osvajica zlatne medalje na olimpijadi kad napuni 45 godina imate će pravo zatražiti naknadu u iznosu od prosječne hrvatske neto plaće, koja sada iznosi oko sedam tisuća kuna, a Ivica Kostelić kao srebrni osvajač će imati pravo na 80 posto tog iznosa. Pravo je to koje im pripada zakonom, bez obzira primali plaću ili mirovinu.

To pravo očito želi sada i njihov otac, a ministrica turizma i sporta Brnjac je odmah najavila tu mogućnost, a potvrdio ju je i ministar rada Aladrović. Teoretski, 82-godišnji Kostelić osim mirovine od 6.700 kuna bi imao i tu dodatnu naknadu, dakle ukupno 13.700 kuna. Kakav ispravak nepravde za „siromaha“ Kostelića!

Država trenutno za tu vrstu naknada isplaćuje 22 milijuna kuna godišnje, a prima ju 218 bivših sportaša. Mnogi nisu zatražili tu naknadu, a imaju na nju pravo, a zanimljivo je da ju je zatražio prošle godine i Davor Šuker, koji kao osvajač bronce na Svjetskom prvenstvu ima pravo na 40 posto neto plaće, te prima 2.583 kune mjesečno naknade, iako je u javnost procurio podatak da Šuker kao predsjednik HNS-a prima „volontersku“ naknadu između 50 i 55 tisuća kuna mjesečno, iako je on ranije tvrdio da ne prima plaću!?

Rješenje postoji

I rukometni trener Lino Červar stao je u obranu Kostelića, doduše, izjavu je dao još kad je mislio da će Kostelić imati 2.500 kuna mirovine, kazavši da i trenere država treba zbrinuti jer su donijeli toliko radosti narodu zbog sportskih uspjeha, dodavši i da se sam zbrinuo jer prima saborsku mirovinu. Javio se i trofejni vaterpolo trener Ratko Rudić, koji je kazao da prima mirovinu manju od 2.500 kuna i da se ne cijeni dovoljno trenere u našoj zemlji. No, zašto bi Rudić imao višu mirovinu, ako nije uplaćivao doprinose i stjecao staž u našoj zemlji? Nije rekao da li prima mirovinu i iz drugih zemalja gdje je dugo radio i dobivao dobru plaću.

Kostelićeve suze ne diraju prosječnog umirovljenika. Utoliko više jer je Kostelić zaboravio napomenuti da je još od 1999. bio u radnom odnosu u Hrvatskom

skijaškom savezu, a od 2002. do 2018. dobivao dodatno i 23 tisuće kuna bruto „potpore“ mjesečno od Olimpijskog odbora kao vrhunski trener. Posljednje tri godine nema status vrhunskog, već vrsnog trenera, jer ne trenira osvajače medalja, pa dobiva „samo“ 15.000 kuna bruto, te se čak i zbog toga pobunio, jer smatra da je svejedno vrhunski trener po starim zaslugama.

Dakle, Kostelić je itekako profitirao na svom uspjehu i priskrbio za poprilično lagodni život, a mogao je i uštedjeti za starost, a na kraju će imati i jako dobru mirovinu. Problem je što su naknade za sportaše promašile poantu, s njima se trebalo pomoći samo onim vrhunskim sportašima, u pravilu iz manje razvikanih sportova poput streljaštva ili taekwonda koji nisu profitabilni i kojima stvarno trebalo pomoći.

Okavo sad imamo primjere poput Šukerovog, a možda i u budućnosti i Kostelićevog, koji pokazuju nepravdu raspodjele državnog novca. Zar ne bi bilo logičnije da primjerice naknade vrhunski sportaši mogu dobiti samo ako su nezaposleni ili imaju skromne prihode do određenog cenzusa. Ili da Kostelić i svi sportaši koji odu u mirovinu ne mogu dobivati tu naknadu ako imaju mirovinu ili prihode veće od prosječne plaće. U slučaju Kostelića, ako bi imao mirovinu 6.700, imao bi pravo naknade na još tristo tisućak kuna do prosječne plaće, a ne da dobije 13.700 kuna. E, to bi bilo pravedno.

Igor Knežević

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica

Uređuje: Uredništvo

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: 5. BOJA, Odra, 10020 Novi Zagreb

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br.

532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao

proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet,

oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica

www.suh.hr): za jednu stranicu 4.000 kn; za pola stranice

3.000 kn i za četvrtinu stranice 2.000 kn.

Nebuloze mirovinskog sustava

Nakon više od godinu dana borbe umirovljeničkih udruga, krajem travnja i početkom svibnja 2021. krenula je isplata solidarnog Covid dodatka. U pregovorima s Vladom umirovljeničke udruge uspjele su se izboriti da se taj dodatak neće ovršivati niti oporezivati, kao i da neće ulaziti u ukupni prihod kad se bude reguliralo besplatno dopunsko zdravstveno osiguranje. Nažalost, konačnom Vladinom odlukom o Covid dodatku ispuštene su neke kategorije starijih građana, koji su itekako „zaslužili“ da dobiju tu vrstu pomoći.

Telefoni u uredima Sindikata umirovljenika su se užarili. Velik broj poziva i mailova dnevno stiže od umirovljenika koji su zaposleni do pola radnog vremena, a čiji zbroj mirovine i prihoda od tog rada svejedno ne prelazi 4.000 kuna. Na naš upit Ministarstvu rada na koji način će se njima isplatiti Covid dodatak, dobili smo odgovor: „budući da korisnici mirovine koji su zaposleni ili obavljaju djelatnost na temelju kojih postoji obveza osiguranja, osim mirovine ostvaruju i prihod po osnovi rada, za njih nije predviđena isplata tzv. Covid dodatka, neovisno o iznosu njihovih ukupnih prihoda“. Dakle, ništa od Covid dodatka za one koji su u većini slučajeva toliko siromašni da su primorani raditi u mirovini kako bi preživjeli.

Jedna od njih je i Diana Mirič koja nam je napisala da Vladina odluka ne drži vodu i da treba ispraviti tu nepravdu. Miro Livić (73) iz Zagreba je također zaposlen na pola radnog vremena te je poručio Vladi da „pozivaju ljude da rade nakon 65 godina, a onda ih ovako otfrkalje“. Javio nam se i Mile Samaržija (68) iz Senja koji nije dobio Covid dodatak iako prima isključivo 2.300 kuna mirovine. U lokalnoj ispostavi HZMO-a su ga zatražili potvrdu da ne prima inozemnu mirovinu (!) te da ispuni zahtjev ako smatra da ipak ima pravo na Covid dodatak. Na naš upit predstojnica područnog ureda HZMO-a u Gospiću, doista ljubazno nam je kazala kako nam zbog zaštite podataka ne može ustupiti podatke o slučaju, ali da preporuča gospodinu Samaržiji da podnese zahtjev, te da vjeruje da će se on pozitivno riješiti.

On je to i učinio, ali je ostao u čudu kao i mi, da ga sustav nije prepoznao.

Nepravda, nepravda...

Javili su nam se i brojni umirovljenici koji su ostvarili mirovine isključivo u inozemstvu, ali imaju prebivalište u Hrvatskoj. Odlukom Vlade ni oni nemaju pravo na Covid dodatak. Predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata Mato Jurić, poslao nam je pismo koje je prosljedio i Vladi i Ministarstvu rada, u kojem piše da je takvom odlukom Vlade nanesena nepravda za oko 500 Hrvata protjeranih iz Srbije za vrijeme Domovinskog rata, koji su ostvarili mirovinu isključivo u Srbiji, a iznosi tih mirovina dva do tri puta su niži od hrvatskih. Jedna umirovljenica iz Rijeke nam se javila i kazala da živi u tom gradu, odnosno ima prebivalište preko 30 godina, tamo troši svoju mirovinu zarađenu u inozemstvu, ali eto nema nikakvih prava na Covid dodatak, što je, smatra, velika nepravda. S druge strane iz Makedonije se, pak, javila Veselinka Ančevska koja je mirovinu zaradila u Hrvatskoj, ali sada živi u zemlji podrijetla i također pita zašto je diskriminirana prema prebivalištu.

Pravo na Covid dodatak nisu dobili ni korisnici nacionalne naknade za starije osobe. Prema prvotnim procjenama takvih osoba je oko 20 tisuća u Hrvatskoj, iako je trenutni broj onih koji su ostvarili pravo tek oko 4.600. Jedan od razloga tako malog broja ostvarenih prava u odnosu na predviđene je i što je jedan od zahtjeva da osobe moraju imati IBAN, odnosno račun u banci. Tih 4.600 osoba koje primaju 800 kuna pomoći mjesečno neće vidjeti Covid dodatak, kao ni preostalih predviđenih još 15-ak tisuća onih koji još nisu ostvarili pravo ni na nacionalnu naknadu, jer ne znaju za to svoje pravo zbog socijalne isključenosti, a

nadležni nisu dovoljno poduzeli da ih informiraju.

Neznanje ili nebriga?

A što tek reći za slučaj jednog postarijeg Trogirana koji prima mirovinu isključivo iz jedne zapadnoeuropske zemlje. U lokalnom uredu HZMO-a su mu kazali da nema pravo na Covid dodatak, no na njegov upit ima li pravo na nacionalnu naknadu, s obzirom da mu inozemna mirovina iznosi samo 350 kuna, odgovoreno mu je da nema pravo na nacionalnu naknadu jer ima

mirovinu. No, nisu ga uputili na opciju da obustavi isplatu mirovine iz inozemstva, čime će ostvariti pravo na nacionalnu naknadu, odnosno dobivati 800 kuna, umjesto samo 350. Neznanje ili nezainteresiranost službenika da mu pomognu, rezultat je isti – velika šteta za čovjeka koji je srećom kontaktirao SUH-a i saznao kako ipak može povećati svoj skromni mjesečni budžet.

Puno je nebuloza u hrvatskom mirovinskom sustavu, a jedna od njih svakako je uštezanje zakonski utvrđene najniže mirovine u slučaju zaposlenja umirovljenika do pola radnog vremena. Diana Mirič s početka ovog teksta ima dvostruku kaznu, osim što je zaposlena do pola radnog vremena i zbog toga neće dobiti Covid dodatak, također je prije zaposlenja primala zakonom utvrđenu najnižu mirovinu, no sada joj se ušteže te joj se priznaje samo dio određen prema stažu i plaći, dakle ispod zakonski propisanog minimuma.

ma, čime gubi nekoliko stotina kuna mjesečno. Za ne povjerovati...

Lista se nastavlja

Nisu samo pojedinci koji nam se javljaju s takvim problemom. Nedavno smo dobili i dopis jedne tvrtke iz Vinkovaca koja je zaposlila umirovljenika koji je primao najnižu mirovinu u iznosu od malo više od 2.800 kuna za preko 41 godinu staža, no zaposlenjem mu je mirovina pala za preko 600 kuna te su ostali začuđeni takvim zakonskim rješenjem. Stali su u zaštitu svog postarijeg zaposlenika i zatražili zalaganje SUH-a da se to hitno promijeni. No, problem je to na koji SUH dugo upozorava, te je je uvršten i u program rada Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, ali Ministarstvu se ne žuri.

I još nešto: u doba ekonomske krize 2008. godine Vlada Jadranke Kosor uvela je tzv. dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje, prema kojem do današnjeg dana umirovljenici koji imaju mirovine veće od hrvatske prosječne plaće moraju plaćati 3 posto poreza. Tako se primjerice stvorila nebuloza da netko tko primi za kunu više prosječne neto plaće u prethodnoj godini kuna plaća više od 200 kuna doprinosa, jer se on računa na cijeli iznos mirovine, što je suludo. SUH-ov prijedlog je da se porez od 3% plaća samo na razliku iznad cenzusa prosječne neto plaće, ali Ministarstvo financija čak niti ne odgovara na opetovane dopise i inicijative. Prave se gluhi.

Ali što je s onim umirovljenicima, poput bračnog para Račić iz Gospića, koji na papiru zajedno imaju osam tisuća kuna mirovine, ali im država oduzima tri četvrtine kako bi plaćali zaostatak alimentacije unucima, ili bračni par Kišur iz Sesveta koji je u sličnoj situaciji i još brojni djedovi i bake koji nam se javljaju, ali žele ostati anonimni kako javnost ne bi saznala za njihovu „sramotu“. Kišurovima, k tome, sin nije neodgovaran neplatiša, već je poginuo, ali moraju plaćati alimentaciju iako djeca primaju i mirovinu iza preminulog oca.

Ovo su tek neki od problema i nebuloza koje smo nabrojali, a ima ih dakako još, ali o njima neki drugi put. I ovo je zasad previše negativne u tako malo prostora.

Igor Knežević

Hoće li neki umirovljenici u domovima ostati bez Covid dodatka?

Od zadnjeg dana travnja, kad su krenule isplate Covid dodatka, brižna kćerka Vesna Vujević iz Dicma prati hoće li njezin otac Blaž, koji je korisnik u splitskom županijskom domu za starije primiti svoj Covid dodatak od 1.200 kuna i priuštiti si bon za telefon, malo čokolade, vitamina, instant kave. Kako je došao i 3. svibnja, Vesna je, i sama invalidska umirovljenica, prionula na mobitel i započela nazivati. Prvo je nazvala, kako se i pristoji, u Dom, ali su joj tamošnje socijalne radnice objasnile da kako otac ima mirovinu nižu od 1.400 kuna, njegova mirovina i svi drugi prihodi idu odmah na račun Doma, jer razliku do pune cijene smještaja plaća Ministarstvo. Pa tako i Covid dodatak.

Vesna zove sve po redu

Vesna je onda nazvala Centar socijalne skrbi u Sinju, no oni nisu znali hoće li Blaž dobiti Covid dodatak, niti kakav je propis za takve korisnike domova. Zvala je i lokalno mirovinsko, pa opet ništa. Onda je odlučila uhvatiti Boga za bradu, pa je nazvala Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike RH, gdje je dobila nekog načelnika, kako kaže, koji joj je rekao da se ne sjeća da su Sindikat i Matica umirovljenika postavljali takav problem u pregovorima.

Sjela je onda Vesna za stari kompjutor i uguglala Sindikat umirovljenika. Nazvala je i, gle, tamo su joj odgovorili kako će odmah uputiti službeni upit Ministarstvu. Odgovor iz Ministarstva je stigao vrlo brzo. Da, korisnici domova smješteni preko socijalne skrbi imaju pravo na Covid dodatak: „Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje poslalo je 27. travnja 2021. ustanovama u sustavu socijalne skrbi koje pružaju uslugu smještaja starijim osobama obavijest o načinu isplate jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovine koji su smješteni u domovima, a s kojima Zavod ima sklopljen ugovor o međusobnim odnosima u vezi s pokrićem

troškova smještaja iz mirovinskih primanja prema kojima se njihova primanja uplaćuju na žiro račune domova. Prema toj obavijesti domovi trebaju isplatiti ovaj primitak korisnicima mirovine koji su ostvarili pravo na isplatu jednokratnog novčanog primanja u odgovarajućem iznosu i to prema dostavljenim popisnicima“.

Upute su (ipak) poslane

Ministarstvo u svom odgovoru posebno naglašava kako su „sredstva za isplatu jednokratnog novčanog primanja doznačena 29. travnja 2021. u korist računa domova, a trebala su biti isplaćena korisnicima s danom 30. travnja 2021. na način kako domovi dogovore s korisnicima ili njihovim skrbnicima“. Nazvali smo stoga splitski Dom i nakon više pokušaja dobili odgovornu osobu u knjigovodstvu koja je rekla kako nisu dobili nikakav dopis od HZMO-a, nego da su sami uputili upit. Nazvali smo i ravnateljicu jednog zagrebačkog doma i dobili isti odgovor kako nisu dobili dopis HZMO-a u vezi Covida. Pa smo onda provjerali s rukovoditeljima HZMO-a koji su nam potvrdili da su uputili dopis na oko 600 adresa centara socijalne skrbi i domova za starije i nemoćne diljem Hrvatske, a s kojima imaju ugovore u uplaćivanju mirovina na račune domova. Kome vjerovati?

Činjenice ne lažu, a u ovom slučaju to je dopis HZMO-a, koji je možda prekasno upućen, no sigurno je već stigao na odredišta. Možda je trebalo ranije reagirati s uputama, ali ono što zabrinjava je ignorantski odnos domova umirovljenika koji se nisu potrudili provjeriti trebaju li Covid dodatke s njihovih računa isplatiti korisnicima, dodatke koji su neovršivi, neoporezivi, osobna sredstva za barem kratko olakšanje života umirovljenicima u doba pandemije. Mreža socijalne srbi očito je zamršena i nefunkcionalna, a žrtve su u ovom slučaju korisnici domova koji bi lako mogli ostati bez svog dodatka, ako ih netko ne nadzire. Za Blaža Vujevića iz Dicma znamo da će ga dobiti.

Jasna A. Petrović

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U SVIBNJU 2021.

NOVOSTI U OBVEZNOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

Dana 1. travnja 2021. godine održana je izvanredna, a 23. travnja 2021. godine redovna sjednica Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO). U nastavku donosimo najvažnije iz usvojenih odluka.

HZZO financira nabavu inzulinskih pumpi za 2021. godinu

Upravno vijeće HZZO-a donijelo je Odluku o davanju prethodne suglasnosti ravnatelju Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje za potpis sporazuma o prijenosu ovlasti za provedbu postupka nabave inzulinskih pumpi i ugovora o preuzimanju ispunjenja obveze plaćanja po sklopljenom ugovoru o nabavi.

Time HZZO pokreće postupak javne nabave inzulinskih pumpi za potrebe oboljelih osiguranih osoba od šećerne bolesti za 2021. godinu.

Postupak nabave kao i prethodnih godina provest će Klinički bolnički centar Zagreb temeljem sporazuma o prijenosu ovlasti za provedbu postupka javne nabave inzulinskih pumpi između HZZO-a i KBC-a Zagreb.

Procijenjena vrijednost nabave je 1,5 milijuna kuna s PDV-om.

Sredstva za nabavu inzulinskih pumpi osigurana su u Financijskom planu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje za 2021. godinu i projekcijama plana za 2022. i 2023. godinu („Narodne novine“, broj 135/20.) u okviru programa 6000 Obvezno zdravstveno osiguranje, ozljede na radu i profesionalne bolesti, na aktivnosti A600002 Ortopedski uređaji i pomagala.

Svrha javne nabave inzulinskih pumpi je unapređenje terapije oboljelih osiguranih osoba od dijabetesa koji svoju bolest ne mogu dobro regulirati drugim dostupnim načinima terapije.

Inzulinska pumpa oboljelima znatno pomaže u kontroli bolesti, povećava kvalitetu života te smanjuje rizike koje sa sobom nosi dijabetes.

Utvrđeni novi dijagnostičko-terapijski postupci (DTP) koje plaća HZZO

Donesena je i Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja kojom su utvrđeni novi dijagnostičko-terapijski postupci (DTP) te su uvedene izmjene postojećih postupaka u suradnji sa stručnim društvima i u skladu s napretkom medicinske struke, od kojih ističemo sljedeće.

Na primarnoj razini zdravstvene zaštite u djelatnosti laboratorijske dijagnostike je uveden DTP „Omjer albumin/kreatinin“ za oboljele osigurane osobe od šećerne bolesti što predstavlja značajan iskorak u praćenju ove kronične bolesti i prevenciji komplikacija čime se povećava dostupnost i kvaliteta zdravstvene zaštite osiguranim osobama HZZO-a.

U specijalističko-konzilijarnoj zdravstvenoj zaštiti, uvedeno je 49 novih dijagnostičko-terapijskih postupaka, 44 postojećih dijagnostičko-terapijskih postupaka je izmijenjeno.

Uvedeni su postupci serološke dijagnostike na COVID-19 na teret obveznog zdravstvenog osiguranja za indikacije koje je utvrdio Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Kliničke indikacije postavljaju doktori medicine primarne zdravstvene zaštite (opće/obiteljske medicine, zdravstvene zaštite predškolske djece) i doktori medicine, specijalisti nadležni za liječenje pacijenta na sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene zaštite te doktori medicine specijalisti epidemiologije za epidemiološke indikacije.

U postupcima medicinski pomognute oplodnje na teret obveznog zdravstvenog osiguranja su kod 8 postupaka promijenjeni opisi radi jasnijeg obrazloženja samog postupka te napretka u provedbi i smjernicama.

Uveden je i novi postupak „Odmrzavanje zametaka i transfer“ (fetalni embriotransfer, FET).

IZ SADRŽAJA:

- HZZO financira nabavu inzulinskih pumpi za 2021. godinu
- Utvrđeni novi dijagnostičko-terapijski postupci (DTP) koje plaća HZZO

Financiranje hitne medicinske pomoći na državnim cestama i autocestama

Upravno vijeće HZZO-a donijelo je i Odluku o osiguranju financijskih sredstava za provođenje hitne medicine na državnim cestama ozlijeđenih i oboljelih osoba na području Republike Hrvatske tijekom turističke sezone 2021. godine.

Naime, za potrebe provođenja hitne medicine na

državnim cestama ozlijeđenih i oboljelih osoba na području Republike Hrvatske tijekom turističke sezone HZZO i ove godine osigurava sredstva županijskim zavodima za hitnu medicinu koji će organizirati dodatne timove hitne medicine za dežurstva na utvrđenim dionicama autocesta A1, A3, A6, A8 i A9, državnih cesta D1, D8, D23, D25, D50, D413, D414, D62, D106, D107, D118, D416, D119, D420, D120, D425, D123, D502, D513, D222, D516, D223 i autocesta E65.

Na taj će se način osigurati veća dostupnost zdravstvene zaštite tijekom turističke sezone u 2021. godini, kako osiguranim osobama HZZO-a tako i svim domaćim i stranim turistima koji se tijekom turističke sezone zateknu u Republici Hrvatskoj.

• **Financiranje hitne medicinske pomoći na državnim cestama i autocestama**

• **Privremena dopuna preporukama o cijepljenju protiv bolesti Covid-19**

PRIVREMENA DOPUNA PREPORUKAMA O CIJEPLJENJU PROTIV BOLESTI COVID-19

Stručnjaci Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) su odgovorili na česta pitanja vezana za način primjene cjepiva protiv bolesti COVID-19. Odgovori su temeljeni na trenutno dostupnim informacijama.

1. Kakve su preporuke za cijepljenje cjepivom Vaxzevria (AstraZeneca)?

Korist od cijepljenja cjepivom Vaxzevria (AstraZeneca) u smislu sprječavanja hospitalizacija i potreba za intenzivnom njegom u bolnici zbog bolesti COVID-19, u situaciji intenzivne epidemije kakva je trenutno u Hrvatskoj, u svim dobnim skupinama je veća nego što je rizik od nastanka vrlo rijetke specifične nuspojave karakterizirane trombozom (zgrušavanjem krvi) i trombocitopenijom (manjkom krvnih pločica što dovodi do krvarenja).

Osobe koje pristupaju neobaveznom i dobrovoljnom cijepljenju protiv bolesti COVID-19 moraju biti obaviještene da postoji rizik od spomenutih vrlo rijetkih nuspojava karakteriziranih trombozom s trombocitopenijom.

Europska agencija za lijekove (EMA) objavila je 23. travnja 2021. procjenu omjera koristi i rizika prema dobnim skupinama u odnosu na intenzitet epidemije.

Prema podacima koji su objavljeni, općeniti rizik od pojave nuspojave karakterizirane trombozom i trombocitopenijom vrlo je nizak. Istovremeno, procjenjuje se da je rizik od vrlo rijetke specifične nuspojave karakterizirane trombozom i trombocitopenijom dvostruko viši u osoba mlađih od 50 godina nego u osoba starijih od 50 godina te da se smanjuje s povećanjem dobi cijepljene osobe.

Osim navedenog višeg rizika u osoba mlađih od 50 godina, nisu identificirani drugi rizični čimbenici (zdravstvena stanja, lijekovi, spol) koji bi povećavali rizik za razvoj tih rijetkih nuspojava kod cijepljenih osoba.

Osobe svih dobnih skupina, uključujući osobe mlađe od 50 godina, mogu primiti sva registrirana cjepiva protiv bolesti COVID-19, osobito u situaciji visokog intenziteta širenja bolesti, kakva je trenutno u Hrvatskoj. U osoba mlađih od 50 godina, imajući na umu da je rizik od vrlo rijetkog sindroma tromboze s trombocitopenijom viši nego kod starijih osoba, došlo bi u obzir u situaciji s niskim intenzitetom epidemije preporučiti alternativno cjepivo, međutim u ovom trenutku je omjer koristi i rizika u prilog cijepljenju bilo kojim cjepivom. Naime, u situaciji visokog intenziteta epidemije, odgađanjem cijepljenja radi izbora vrste cjepiva osobe svih dobnih skupina se dulje izlažu riziku obolijevanja od bolesti COVID-19, što je u svim dobnim skupinama znatno veća opasnost nego što je rizik od primjene bilo kojeg cjepiva.

Osobe koje se cijepuju cjepivom Vaxzevria (AstraZeneca)

trebaju se odmah javiti liječniku ako četiri do 21 dan nakon cijepljenja primijete znakove koji mogu upućivati na rijetku nuspojavu karakteriziranu trombozom i trombocitopenijom:

- kratkoća daha
- bol u prsima ili želucu
- oteklina ili osjet hladnoće u ruci ili nozi
- zamućen vid, jaka glavobolja ili glavobolja koja se pogoršava nakon cijepljenja
- krvarenje koje ne prestaje
- višestruke male modrice, crvenkaste ili ljubičaste mrlje ili krvavi plikovi ispod kože udaljene od mjesta primjene cjepiva.

2. Kakve su preporuke za cijepljenje cjepivom proizvođača Janssen (Johnson&Johnson)?

Korist od cijepljenja cjepivom Janssen (Johnson&Johnson) u smislu sprječavanja bolesti COVID-19 i komplikacija bolesti, u situaciji intenzivne epidemije kakva je trenutno u Hrvatskoj, u svim dobnim skupinama je veća nego što je rizik od nastanka vrlo rijetke specifične nuspojave karakterizirane trombozom (zgrušavanjem krvi) i trombocitopenijom (manjkom krvnih pločica što dovodi do krvarenja).

Osobe koje pristupaju neobaveznom i dobrovoljnom cijepljenju protiv bolesti COVID-19 moraju biti obaviještene da postoji rizik od spomenutih vrlo rijetkih nuspojava karakteriziranih trombozom s trombocitopenijom.

Europska agencija za lijekove (EMA) objavila je 20. travnja 2021. stav o mogućem razvoju vrlo rijetke specifične nuspojave karakterizirane trombozom i trombocitopenijom.

Američka agencija za hranu i lijekove (FDA) je 23. travnja 2021. objavila da se cjepivo može i dalje koristiti, neovisno o dobi, uz napomenu da pacijenti trebaju biti obaviješteni o mogućem riziku od razvoja vrlo rijetke nuspojave karakterizirane trombozom i trombocitopenijom.

Nisu identificirani rizični čimbenici (dob, zdravstvena stanja, lijekovi, spol) koji bi povećavali rizik za razvoj tih nuspojava kod cijepljenih osoba.

Osobe koje se cijepuju cjepivom Janssen (Johnson&Johnson) trebaju se odmah javiti liječniku ako četiri do 21 dan nakon cijepljenja primijete znakove koji mogu upućivati na rijetku nuspojavu karakteriziranu trombozom i trombocitopenijom:

- kratkoća daha
- bol u prsima ili želucu
- oteklina ili osjet hladnoće u ruci ili nozi

- zamućen vid, jaka glavobolja ili glavobolja koja se pogoršava nakon cijepljenja
- krvarenje koje ne prestaje
- višestruke sitne modrice, crvenkaste ili ljubičaste mrlje ili krvavi plikovi ispod kože.

3. Može li osoba koja je primila prvu dozu cjepiva Vaxzevria (AstraZeneca) za drugu dozu primiti cjepivo drugog proizvođača?

Europska agencija za lijekove (EMA), Svjetska zdravstvena organizacija i sami proizvođači preporučuju da se koristi isto cjepivo za prvu i drugu dozu.

Primjena nekog drugog cjepiva za drugu dozu u osobe koja je za prvu dozu primila cjepivo Vaxzevria (AstraZeneca), smatra se eksperimentalnom primjenom jer u ovom trenutku nema nikakvih podataka o sigurnosti i učinkovitosti ovakve kombinirane sheme cijepljenja.

U Ujedinjenom Kraljevstvu, koje ima najviše iskustva s primjenom cjepiva Vaxzevria (AstraZeneca), do sada su se svi slučajevi nuspojava karakteriziranih trombozom i trombocitopenijom dogodili nakon prve doze cjepiva i nisu zabilježeni nakon primjene druge doze.

Preporučujemo da svi koji prime prvu dozu cjepiva Vaxzevria (AstraZeneca) prime isto cjepivo i za drugu dozu.

Jedini izuzetak od pravila da obje doze cjepiva trebaju biti od istog proizvođača su situacije kada osoba razvije na prvu dozu cjepiva ozbiljnu nuspojavu (primjerice, ako osoba razvije poremećaj krvarenja nakon prve doze cjepiva, npr. potkožna krvarenja udaljena od mjesta primjene cjepiva, krvni ugrušci u bilo kojem dijelu tijela, koji se ne mogu protumačiti drugim razlogom), a to se treba za svaki pojedinačni slučaj dogovoriti s liječnikom koji je uključen u liječenje nuspojave.

4. Koliko doza cjepiva koje se rutinski prima u dvije doze (Comirnaty – Pfizer, Moderna, Vaxzevria – AstraZeneca), treba primiti osoba koja je preboljela bolest COVID-19?

Podaci o trajanju zaštite nakon preboljenja i o potrebi cijepljenja nakon preboljenja bolesti COVID-19 još su uvijek nedostadni. U početku se smatralo da se svi koji su preboljeli cijepili nakon preboljenja na jednak način kao i osobe koje nisu preboljele bolest COVID-19. Ranije su preporuke preporučale cijepljenje već mjesec dana nakon preboljenja. Kasnije su preporuke, s obzirom na to da se smatra da zaštita stečena preboljenjem traje kod većine ljudi barem šest mjeseci, postale fleksibilnije i trenutno prevladava stav da treba cijepiti osobu 3–6 mjeseci nakon preboljenja bolesti COVID-19.

O broju doza koje je potrebno primiti nakon preboljenja za sada ima vrlo malo dokaza. S imunološkog aspekta, logična je pretpostavka da jedna doza cjepiva kod osobe koja je preboljela bolest COVID-19 pobuđuje imunosnu reakciju koja je barem jednako dobra kao kod

osobe koja nije preboljela, a primila je dvije doze cjepiva.

Na takav zaključak, uz neke neobjavljene radove, navodi nekoliko nedavno objavljenih znanstvenih radova.

Smatramo da je s imunološkog aspekta opravdano kod osoba koje su preboljele bolest COVID-19 primijeniti samo jednu dozu bilo kojeg cjepiva protiv bolesti COVID-19, tri do šest mjeseci nakon preboljenja ako nisu imunokompromitirane.

Ako je prošlo manje od tri mjeseca od preboljenja, nije potrebno primijeniti drugu dozu pod uvjetom da je prva doza primijenjena najmanje mjesec dana nakon početka bolesti.

Ako je prošlo više od šest mjeseci od preboljenja do primjene prve doze cjepiva, preporučljivo je primijeniti obje doze cjepiva ako se osoba cijepi cjepivom koje se prima u dvije doze (Vaxzevria, Comirnaty, Moderna).

Osobe oslabljenog imuniteta zbog bolesti, lijekova ili dobi (stariji od 65 godina) koje su preboljele COVID-19 i dalje trebaju primiti dvije doze cjepiva ako se cijepi cjepivom koje se prima u dvije doze.

Nema nikakvih prepreka da osoba koja je preboljela COVID-19 primi dvije doze cjepiva (koje se prima u dvije doze u osoba koje nisu preboljele – Vaxzevria, Comirnaty, Moderna) ako je to potrebno zbog administrativnih razloga (npr. zahtjev poslodavca).

5. Ako osoba nakon primanja prve doze cjepiva protiv bolesti COVID-19 oboli od bolesti COVID-19, treba li primiti drugu dozu i kada?

Osobe koje obole od bolesti COVID-19 nakon primjene prve doze cjepiva protiv bolesti COVID-19, trebaju primiti drugu dozu cjepiva. U tim se situacijama termin za drugu dozu ne računa prema datumu primitka prve doze, već prema datumu obolijevanja.

Drugim riječima, neovisno o tome koje je cjepivo osoba primila prije nego što je oboljela, treba drugu dozu istog cjepiva primiti 3–6 mjeseci nakon preboljenja bolesti COVID-19.

Informacije o trajanju zaštite nakon preboljenja i cijepljenja te o sigurnosti i odnosu koristi i rizika od cijepljenja protiv bolesti COVID-19 se kontinuirano dopunjuju, praktički iz tjedna u tjedan te ćemo, ako novi podaci s vremenom ukažu da je potrebno u nekom aspektu izmijeniti ove privremene preporuke, objaviti njihovu revidiranu verziju.

6. Može li se skratiti preporučeni razmak od 12 tjedana između dvije doze cjepiva Vaxzevria i preporučeni razmak od šest tjedana između dvije doze cjepiva Comirnaty?

Može. Vaxzevria se može primijeniti s razmakom od četiri do dvanaest tjedana između dvije doze, a Comirnaty s razmakom od tri do šest tjedana između dvije doze. (Izvor: HZZJ)

- Preporuka o cijepljenju za drugu dozu od različitog proizvođača

- Treba li osoba primiti drugu dozu cjepiva ako oboli nakon primanja prve doze?

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija
Margaretska 3, 10000 ZAGREB
www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.
Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI
za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979
za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Isplata COVID dodatka korisnicima koji uz mirovinu ostvarenu u RH primaju i inozemnu mirovinu ili su ostvarili dio staža u inozemstvu

Odlukom Vlade Republike Hrvatske o isplati jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovine radi ublažavanja posljedica uzrokovanih epidemijom bolesti COVID-19 (NN 39/21) od 14. travnja 2021. uređena je isplata jednokratnog novčanog primanja (tzv. COVID-19 dodatak) korisnicima mirovine ostvarene u RH u obveznom mirovinskom osiguranju koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj pod uvjetom da im ukupno mirovinsko primanje ne prelazi iznos od 4.000,00 kuna te da nisu zaposleni, odnosno ne obavljaju djelatnost na temelju koje postoji obveza osiguranja.

Na COVID dodatak imaju pravo i umirovljenici koji uz hrvatsku primaju i inozemnu mirovinu ako im zbroj mirovina ne prelazi iznos od 4.000,00 kuna.

Prvom isplatom jednokratnog novčanog primanja u travnju, obuhvaćen je 652 341 korisnik mirovine ostvarene u Republici Hrvatskoj u obveznom mirovinskom osiguranju s prebivalištem u RH.

Druga isplata predviđena je u srpnju 2021. i obuhvatit će korisnike hrvatske mirovine koji su:

- ostvarili pravo i na inozemnu mirovinu, a zbroj ukupnih mirovinskih primanja isplaćenih za ožujak 2021. ne prelazi iznos od 4.000,00 kuna;
- tijekom radnog vijeka ostvarili staž osiguranja u inozemstvu, ali nisu korisnici inozemne mirovine, a ukupno mirovinsko primanje ne prelazi iznos od 4.000,00 kuna.

Jednokratno novčano primanje nije oporezivo, ne može biti predmet ovrhe i neće se uračunavati u prihodovni cenzus za oslobađanje plaćanja premije dopunskog zdravstvenog osiguranja.

Korisnici hrvatske mirovine koji primaju i inozemnu mirovinu ili su ostvarili staž u inozemstvu (bez primanja inozemne mirovine) trebaju u **HZMO do 30. lipnja 2021. dostaviti izjavu/obavijest o statusu korištenja mirovine iz inozemstva.** Izjava/obavijest

može se predati **putem online obrasca ili** u papirnatom obliku **na tiskanici** (dostupna na www.mirovinsko.hr, u ustrojstvenim jedinicama HZMO-a i u Narodnim novinama) osobno ili dostaviti poštom ustrojstvenoj jedinici HZMO-a prema prebivalištu.

Obrazac za dostavu podatka o visini inozemne mirovine

Korisnici inozemne mirovine uz izjavu/obavijest trebaju priložiti dokaz/potvrdu o visini inozemne mirovine isplaćene za ožujak 2021. godine.

Dokaz/potvrda može biti:

- potvrda banke ili
- izvadak iz bankovnog računa iz kojeg se vidi iznos mirovine koji je uplatio inozemni nositelj za ožujak 2021. ili
- potvrda inozemnog nositelja o visini mirovine isplaćene za ožujak 2021. u netoiznosu.

Korisnici hrvatske mirovine koji su navršili mirovinski staž u inozemstvu, a nisu ostvarili pravo na inozemnu mirovinu u tiskanici izjave/obavijesti trebaju **obavezno označiti primaju li inozemnu mirovinu**, tiskanicu potpisati i dostaviti ustrojstvenoj jedinici HZMO-a prema prebivalištu. Isto je potrebno označiti i na online obrascu.

Osim putem online obrasca, dokaz o visini inozemne mirovine može se dostaviti poštom ili osobno područnoj ustrojstvenoj jedinici HZMO-a prema mjestu prebivališta.

KORISNICI MIROVINA - isplata u travnju 2021.

Vrsta mirovine	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	499 143	2.784,85 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	38 844	3.695,57 kn
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO-a	82 004	2.453,46 kn
Prijevremena starosna mirovina	204 931	2.679,41 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	343	2.910,38 kn
Invalidska mirovina	106 170	2.093,04 kn
Obiteljska mirovina	216 313	2.097,47 kn
UKUPNO - ZOMO	1 147 748	2.579,66 kn
Korisnici koji su u 2021. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO		
Starosna mirovina	3 521	1.876,55 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	1 507	3.185,97 kn
Prijevremena starosna mirovina	1 184	2.581,79 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	2	2.639,88 kn
Invalidska mirovina	571	1.952,51 kn
Obiteljska mirovina	3 210	2.229,52 kn
UKUPNO	9 995	2.275,37 kn
Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	104 769	3.954,34 kn
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	203 473	3.607,22 kn
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO	268 711	1.733,79 kn
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 758	7.327,27 kn
Ukupan broj osiguranika		1 546 937
Ukupan broj korisnika mirovine		1 241 254
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika		1:1,25
Prosječna netoplaća u Republici Hrvatskoj za veljaču 2021.		7.038 kn
Prosječna starosna mirovina ZOMO korisnika koji su pravo na mirovinu ostvarili u 2021. godini		2.328,73 kn
Korisnici mirovina - muškarci (46,09%)		572 063
Korisnici mirovina - žene (53,91%)		669 191
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		72 godina
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2021. godini - ZOMO		32 godina
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2021. godini - ZOMO		63 godine
Procjena potrebnih sredstva za isplatu mirovina i mirovinskih primanja		3.536.000.000 kn

Uređuje i grafički priprema:
 Ured za odnose s javnošću HZMO
 A. Mihanovića 3, 10000 Zagreb
 e-mail: urednistvo@mirovinsko.hr
 faks: 01/4595-168

 mirovinsko.hr

INFOTELEFONI:
 +385 1 45 95 011
 +385 1 45 95 022
 (radnim danom od 8 do 16 sati)

Mladi bračni par velikog srca

Tek tri posto populacije starije od 65 godina u Hrvatskoj je smješteno u domove za starije osobe i institucije, te je ta potkapacitiranost dovela do toga da se starije osobe sve češće smještaju i u udomiteljske obitelji. Riječ je o praksi koja ne postoji u drugim državama, ali kod nas postoji kako bi se starijim osobama u potrebi ipak pružila skrb. Odlučili smo posjetiti jednu takvu udomiteljsku obitelj, ali ne bilo kakvu, već vrlo mladu, koja uz to prihvaća isključivo starije osobe s psihičkim problemima, one koje rijetko tko želi udomiti. Vrata svog doma u Sesveta-ma otvorili su nam Pavao Alexander Gruzinov (33) i njegova supruga Marina (30) koji imaju troje male djece, Leonida (7), Sašu (4) i Bellu (2). Gruzinovi se bave udomiteljstvom od 2016. godine.

U posjet smo došli s pozitivnim mislima, ali i s opre-zom kao neka vrsta inspekcije javnosti da vidimo u kakvim uvjetima korisnici žive i kakvu im skrb pružaju udomitelji. Mnogi misle da udomitelji zarađuju neki veliki novac ili da možda nedovoljno skrbe o korisnicima, no ovaj mladi bračni par vrlo brzo nas je oduševio. Od prvog kontakta s Pavlom na ulazu u kuću, a zatim i s Marinom, osjetili smo toplinu i brižnost, a dakako ono najvažnije, i njihovih petero korisnika kazali su

nam i pokazali da imaju jako dobar odnos sa svojim udomiteljima.

Primaš potrebite u svoj dom

„Motivacija nam je bila struka, jer i supruga i ja godinama skrbimo o ljudima, ali i to što oboje dolazimo iz tradicionalnih

zagrebačkih obitelji, u kojima se skrbi za svoje bake i djedove i oni često žive u istoj kući. Nama je to normalna situacija. Ja godinama radim u bolnici i upoznat sam s problemom smještaja i skrbi starijih osoba tako da nam je i to bio razlog zašto smo se odlučili baviti udomiteljstvom.

Velika prednost Gruzinovih je što je Pavao medicinski tehničar i radi na hitnom bolničkom prijemu u bolnici u Dubravi posljednjih 13 godina, a Marina je bila njegovateljica, a sada je domaćica te su idealan spoj za biti udomitelji. No, priznaju kako u početku nije sve baš išlo glatko.

„Velika je to odgovornost, primaš ljude u svoj dom o kojima se moraš brinuti, ima ih svakakvih profila, od skitnica do osoba koje su bile vrlo uspješne u životu, ali se nema tko brinuti o njima. U početku nam je bilo teško. Recimo jedna korisnica je doslovno nokautirala Marinu, jedna ju je ugrizla. No, nikad nikoga nismo odbili. Ali imali smo i slučaj čovjeka koji se doslovno zadržao dva sata kod nas. Jednostavno je živio kao beskućnik i nije htio živjeti pod krovom, otuširao se, ručao, i vratio na cestu“.

RIJEČ TIMA ZA UDOMITELJSTVO:

Pretežak posao humanosti i suosjećanja

„Odrasle osobe i to stare i nemoćne osobe s kroničnim oboljenjima, pokretne, djelomično pokretne ili nepokretne, kao i osobe sa intelektualnim i mentalnim teškoćama, smještavaju se u udomiteljske obitelji, što je prepoznato kao jedan od prirodnijih oblika skrbi u odnosu na druge institucionalne.

Udomiteljska obitelj je obitelj koja ima dozvolu za obavljanje udomiteljstva izdanu od strane nadležnog Centra za socijalnu skrb, a čine je udomitelj, njegov bračni ili izvanbračni drug i drugi srodnici s kojima udomitelj živi u zajedničkom kućanstvu. Udomiteljska obitelj može imati smještene četiri

odrasle osobe (moguće je privremeno smjestiti još jednog korisnika), a udomitelj koji je samac može brinuti o dvije osobe.

Osobe koje su smještene često imaju i svoje obitelji koje ih posjećuju ili oni odlaze njima u kraću posjetu, nakon čega se vraćaju u udomiteljsku obitelj. Takvo održavanje veza sa obiteljima važno je za zadovoljstvo i mentalno zdravlje smještenih osoba.

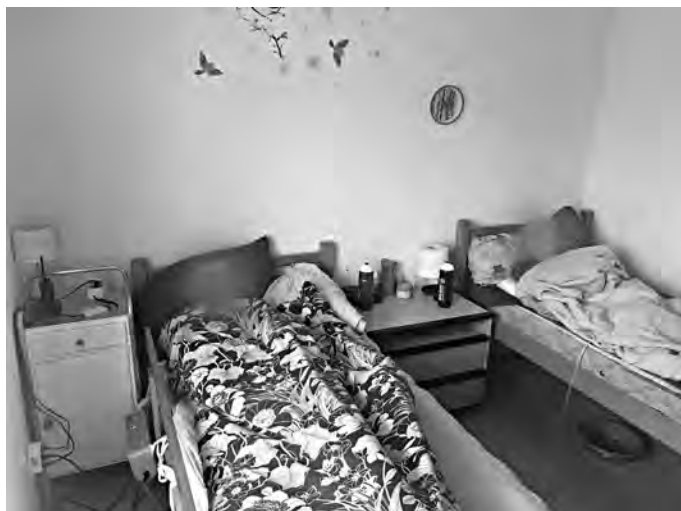
Međutim, potrebe za smještajem starijih osoba na području Grada Zagreba uvelike premašuje kapacitete u postojećim udomiteljskim obiteljima te se sva slobodna mjesta odmah

Gruzinovi su za korisnike uredili 97 kvadrata kuće u prizemlju, gdje imaju tri sobe, dnevni boravak, kuhinju i sanitarni čvor. Obitelj pak živi na prvom katu s djecom. Trenutno imaju maksimalan broj, pet korisnika, tri muškarca i dvije žene, a nekad su imali i šest korisnika, no nakon tragedije u domu u Andraševcu promjenom zakona taj se broj smanjio na četiri korisnika plus jedan korisnik u kriznim situacijama, koji čeka dok se ne oslobodi mjesto u domu.

Puno ljudi na čekanju

No, kako nam kaže Pavao, oko 2.000 zahtjeva korisnika za udomljenje u obiteljima je na čekanju. Njegova supruga Marina na to nam kaže kako u pravilu ne prođu niti 24 sata od smrti nekog njihovog korisnika, a iz Centra za socijalnu skrb ih već zovu da im stiže novi korisnik. U pet godina bavljenja ovim poslom, udomili su oko 20 osoba, i riječ je u pravilu o starijim osobama s psihičkim problemima.

„Ne moraju biti psihički bolesni, ali kod nas je većina s psihičkim dijagnozama. Takvi ljudi su danas stigmatizirani, jer imaju šizofreniju, depresiju, poremećaje ličnosti. Ljude koji se bave udomiteljstvom je u pravilu strah, no mene

osobno nije, jer se na poslu u bolnici susrećem s takvim ljudima i znam procedure i postupanja”, govori nam Pavao.

Na upit boje li se za sigurnost djece, supružnici odgovaraju - nimalo. „Ljudi nas to često pitaju, ali stvarno se ne bojimo. I korisnici i djeca su pod našim stalnim nadzorom. Ako vidimo da nekom korisniku smetaju djeca, onda se ne

popunjavaju, a osobe se često moraju smještavati izvan grada, odnosno daleko od svojih obitelji i poznate okoline, što teško prihvaćaju. Na području Grada Zagreba u evidenciji Centra za socijalnu skrb Zagreb ukupno imamo 33 udomiteljske obitelji za odrasle osobe i u njima smješteno 112 korisnika, te trenutno nemamo slobodnih kapaciteta.

Problem je hitni smještaj odraslih osoba, bilo u radno vrijeme socijalnih radnika ili za vrijeme pripravnosti, tijekom poslijepodneva, noći i vikenda, kada se zbog pojedinih hitnih otpusta starijih osoba iz bolnice ili neke druge potrebe traži njihovo zbrinjavanje, a nema mjesta u udomiteljskim obiteljima. Stoga bi bilo neophodno da ustanove, tj. domovi za starije i nemoćne osobe na području Grada Zagreba osiguraju nekoliko mjesta za takve hitne slučajeve.

Interes za udomiteljstvo odraslih osoba u zadnjih nekoli-

druže, ali to je stvarno rijetko. U pravilu svi vole djecu, i vole se s njima igrati, jer ih podsjećaju na unuke. Recimo, imali smo baku Mariju koja je bila predivna žena, podsjećala me na moju baku i Pavla na njegovu. Stvarno je obožavala našu djecu, i ponašala se prema njima kao da im je baka”, kaže nam Marina.

U pet godina umrlo im je sedmero osoba. Razlog je što njihov dom služi i kao neka vrsta hospicija, gdje dolaze teško bolesne osobe s neizlječivim bolestima. Jedna od sadašnjih korisnica je upravo takav slučaj, došla je prije šest mjeseci i ostalo joj je nekoliko tjedana života, zbog čega je Pavao pozvao svećenika da odradi posljednju pomast. Ta 86-godišnja baka je vidno slaba i jede na cjevčicu, ali u komunikaciji s Pavlom se vidi da ga doista poštuje te da ima dobru skrb.

U drugoj sobi leži dvoje nepokretnih starijih muškaraca, jedan je izgubio moć govora, ali nam zadovoljno maše, dok

drugi slabo i malo priča, ali nam je kazao da je zadovoljan sa skrbi koju dobiva. Samo na presvlačenje i mijenjanje pelena ovih triju korisnika/ca Gruzinovi dnevno potroše tri sata.

Slave blagdane, rođendane

U dnevnom boravku smo malo popričali sa dvoje pokretnih korisnika. Žena od 52 godine nam govori kako kod Gruzinovih živi oko pet godina i da je jako zadovoljna.

„Slažem se dobro sa svim korisnicima, slavimo skupa rođendane. Pavao i Marina su dobri i paze na nas. Inače imam

ko godina jenjava, te nemamo novih udomitelja za odrasle osobe, a nekoliko udomiteljskih obitelji se prestalo baviti udomiteljstvom. Naime, udomiteljstvo podrazumijeva svakodnevnu 24 satnu skrb o korisnicima, bez prava na godišnji odmor. Pored toga postojeće opskrbnine i naknade za rad udomitelja nisu dostatno stimulirajuće. Osobe koje se žele baviti udomiteljstvom moraju imati zadovoljavajuće stambene uvjete. Stambeni prostor - u jednoj sobi mogu biti smještene dvije odrasle osobe, odnosno za smještaj maksimalnog broja od 4 osoba udomitelj treba imati dvije sobe. Stoga se udomiteljstvom odraslih uglavnom bave osobe koje imaju obiteljske kuće na rubnim dijelovima grada, a to su uglavnom Sesvete i Dubrava, te Susedgrad i Novi Zagreb”, ispričala nam je socijalna radnica Ljiljana Rogić Šneperger iz Tima za udomiteljstvo CZSS Zagreba.

obitelj, troje djece i jednu unuku. Dane provodim uglavnom šetajući okolo, volim se kretati, gledam televiziju i sapunice", govori nam s vidno zadovoljnim izrazom lica.

Na drugom kauču sjedi 63-godišnjak koji kaže da je također zadovoljan. „Sve je čisto, normalno, dobro, svi se slažemo, surađujemo. Domaćini su, nemam riječi za njih, ljudi su uljudni, poštuju nas i mi njih, svi smo dobro, svi se slažemo“, kaže nam, na što korisnica dobacuje „volimo se i šaliti“.

Božić, Uskrs, rođendani, sve se slavi, i svi korisnici dobiju poklone, a za rođendan im Marina napravi i tortu. Pavao nam pokazuje video gdje korisnici pjevaju karaoke koje im je kupio. Korisnicima društvo pravi i kuja Fora, koju su toliko zavoljeli da je s vremenom preselila kod njih u prizemlje.

Ono što je veliki problem za Gruzinove je što zadnjih pet godina nisu otišli na nijedan odmor zajedno. Naime, netko uvijek mora paziti na korisnike, tako da odlasci na more, dječje rođendane, slavlja, su uvijek s jednim roditeljem.

„Prijatelji su se već naviknuli da ako se žele družiti s nama moraju doći kod nas. Srećom imamo roštilj ispred kuće, pa im to ne pada teško“, smije se Pavao.

Prehrana kao u vojsci

Na to smo ih upitali što korisnici jedu.

„Sve što i mi. Kad kuhamo, kuhamo za nas sve, što mi jedemo, jedu i oni. To je kao u vojsci, veliki lonac. Frižider im je također uvijek pun, ako je netko gladan da može jesti kad god hoće, što hoće. Mi imamo u ormaru veliku policu punu slatkiša, i korisnici isto imaju veliku policu sa slatkišima. I doista jako vole slatkiše. I općenito su kao djeca. Znaju se svađati oko sitnica, a ako puše i naljutiti se što im centar za socijalnu skrb daje „samo“ 100 kuna džeparca mjesečno, jer im to nije dovoljno za cigarete“, kaže Marina.

Gruzinovi su, da bi postali udomitelji prošli proceduru u Centru socijalne skrbi, od psihotestova i informativnih razgovora sa socijalnim radnicima i psiholozima, do ispunjavanja minimalnih tehničkih uvjeta koje njihov dom mora imati. No, ništa nisu prepustili slučaju te su, iako nisu obvezni, uveli uz suglasnost korisnika i videonadzor kako bi u svom dnevnom boravku u svakom trenutku mogli vidjeti što se zbiva. Jasno, kamere ne snimaju sanitarni čvor. Ne samo to, imaju i detektor dima te uz svaki krevet i zvonce, u slučaju da kome treba pomoć. No, neki korisnici su to znali i iskoristavali.

„Bio je jedan jako dragi starac, ali znao nas je buditi i po tri puta po noći, bojao se samoće i smrti, a uz sve tablete koje je pio nije mogao spavati.“

Za razliku od domova za starije gdje su inspekcije rijetke, zbog čega se i događaju tragedije poput onih u Andraševcu i Dugom Ratu, Gruzinovi imaju kontrole tri do četiri puta godišnje, naravno nenajavljene.

„Nemamo što kriti, dapače i jesam za što strože kontrole i zakone. Ali ljuti me kad javnost napada socijalne radnike kao u zadnje vrijeme. Ti ljudi imaju toliko posla, a nama su na usluzi od 0 do 24. Naš tim za udomiteljstvo je fantastičan, socijalne radnice su požrtvovne pa me smetaju prozivanja.“

Pričaju nam supružnici i kako je jedna korisnica htjela kopati u vrtu, na što su joj rekli da se boje da u slučaju inspekcije bi moglo ispasti da je tjeraju na rad. No, baka je bila uporna pa su popustili i dogovorili se da može saditi cvijeće. Jako su je voljeli, i teško im je pala njezina smrt, dapače Pavao ju je pokušao i reanimirati, ali nije bilo pomoći.

Nije to isplativi biznis

Gruzinove jako smeta što dio javnosti smatra da udomitelji zarađuju veliki novac. Zato smo ih upitali kolika im je mjesečna zarada, odnosno što im ostane kad od prihoda se oduzmu svi troškovi.

„Oko četiri i pol do pet tisuća kuna. Ovisi od mjeseca do mjeseca, ali tu negdje. Od novca kojeg dobijemo moramo platiti hranu, odjeću, obuću, gorivo za dvoje pokretnih korisnika kad ih vodimo u bolnicu na preglede. Po nepokretne dođe sanitetski prijevoz. Imali smo i jednu korisnicu kojoj smo plaćali nadoplatu za lijek 240 kuna. Od 20-ak korisnika, mislim da ih je samo četvero došlo s nekim koferom, mi im kupujemo odjeću i obuću.“

Gruzinovi po korisniku dobiju 625 kuna naknade te još 1.800 do 2.400 kuna takozvane opskrbnine kojom podmiruju gore spomenute troškove. Iznos opskrbnine varira ovisno je li osoba pokretna, polupokretna, nepokretna itd. Udomiteljstvo definitivno nije isplativ biznis kako neki ljudi misle, a mi smo mišljenja da skrb koju Gruzinovi pružaju doista ugroženoj populaciji starijih osoba s psihičkim problemima vrijedi barem duplo više, ali smo i uvjereni da većina ljudi ne bi to radila ni da imaju zaradu od 10 tisuća kuna, jer je odgovornost velika, a posao ozbiljan, zahtjevan i ne može ga baš svatko raditi.

Svjesni smo činjenice da su Gruzinovi možda i jedni od najboljih udomitelja za starije osobe kojih ima oko 1.400 u Hrvatskoj, te da možda pružaju idealiziranu sliku udomiteljstva starijih osoba, i da sigurno među ostalima ima i negativnih primjera, ali oni su definitivno primjer kakvi bi trebali biti udomitelji.

„Ne gledamo to kroz financije, već da su ti ljudi dio naše obitelji, kad pričam o njima, pričam kao o svojoj baki, djedu. Naša djeca i mi se razvijamo uz njih, kako smo mi njima potpora, tako su i oni nama“, zaključuju supružnici Gruzinov naše doista ugodno druženje i impresivan dojam koji su ostavili.

Igor Knežević

Video susret s talijanskim kolegama

Polovicom travnja 2021. godine, organiziran je video sastanak „preko granice“, sa sindikalnim aktivistima iz Trsta. Od predstavnika SUH-a sastanku su prisustvovali Đina Šverko, predsjednica Županijskog povjereništva SUH-a Istarske županije i donedavni predsjednik Vladimir Buršić, predsjednik Udruge SUH Pula-Pola Lučo Pavletić i tajnica Županijskog povjereništva SUH-a Istarske županije Bruna Jovanović. Od talijanskih kolega prisustvovali su predstavnici talijanskog sindikata SPI CGIL: Roberto Treu, regionalni tajnik SPI CGIL za regiju FVG (Furlanija-Juljska krajina) i Elio Gurtner, tajnik Predsjedništva SPI CGIL za Okrug Trst.

Bilo je zadovoljstvo susresti se s njima, iako to nije bilo kao inače u bliskim susretima u Trstu ili u Puli. Roberto Treu je čestitao novoizabranim rukovoditeljima Đini Šverko i Luču Pavletiću i

zaželio uspješan rad te izrazio nadu da će suradnja između dviju organizacija, koja uspješno traje godinama, biti i dalje bogata kao i do sada. Treu se posebno zahvalio Buršiću za dosadašnji uspješan rad te je izrazio nadu da će i dalje biti prisutan u zajedničkim susretima i radu.

Vladimir Buršić obavijestio je prisutne o promjenama u vodstvu u Istri nakon održanih skupština te je izrazio uvjerenje da će nove snage biti još uspješnije. Spomenuo je da ima problema s talijanskim mirovinskim zavodom (IMPS), jer nisu ažurni u svom radu. Zbog toga je upitao za pomoć, ako je to u moći SPI CGIL. U vezi s problematikom oko ostvarenja prava na talijansku mirovinu, Elio Gurtner je izvijestio da i u Trstu imaju problema sa IMPS-om, jer IMPS nema dovoljno djelatnika, a niti dozvolu za nova zapošljavanja. No, pokušat će razgovarati s odgovornima za to područje.

Đina Šverko uputila je pozdrav iz Istre i naglasila kako je zbog pandemije aktivnost SUH-a u Istri u prethodnom razdoblju drastično smanjena, iako su imali ambiciozne planove da nastave sa susretima u vezi bratimljenja, zajedničkih seminara, sportskih aktivnosti i dr., a smanjen je broj članova za otprilike 25%.

Lučo Pavletić je naveo da se smanjuje broj članova Udruge SUH Pula-Pola, pa je spomenuo da je 2019. bilo 2.300 članova koji su platili članarinu, a 2020. samo 1.760, čemu je doprinijelo smanjenje aktivnosti zbog pandemije. SUH-ovci iz Istre se nadaju da će se situacija popraviti, kako bi ponovno članovi bili zainteresirani za učlanjenje u SUH.

S kolegama iz SPI CGIL dogovoreno je da se ponovno „čuju“ sredinom svibnja, kako bi dogovorili daljnje akcije, kada se očekuje da će se opća situacija popraviti.

Bruna Jovanović

VELIKA GORICA

Užas zvan korona

Nimalo lijepe vijesti stižu od naših članova iz Velike Gorice. Naime, protekli mjesec umrla su još dva člana od posljedica zaraze koronavirusom, te je od početka pandemije umrlo ukupno šest članova. Velikogoričani se nadaju kako je to i konačan broj, a razloga za optimizam daje im i podatak da se gotovo većina članova cijepila barem jednom dozom cjepiva, od čega oko polovice s dvije doze. Iako je u travnju u planu bio odlazak u Bašku na otoku Krku, zbog zatvorenosti popratnih sadržaja od toga se odustalo, ali će se zato od 11. do 13. lipnja 2021. sigurno ići u Biograd, upravo zbog bolje procijepljenosti, ljepšeg vremena i većih mogućnosti na odmoru.

U Biogradu će boraviti u hotelu, koji ima i grijani bazen, tako da u slučaju ako more ne bude dovoljno toplo članovi će se ipak moći okupati. Prije toga, 2. lipnja će se ići na kupanje na jednodnevni izlet u terme Jezerčica. Organizirano je cjelodnevno kupanje s ručkom, a cijena za članove iznosi 100 kuna, s time da je cijena malo veća, ali razliku iznad 100 kuna sufinancira podružnica. Interes članova je velik te će ići njih najmanje 40, a ako mjere dopuste i pun autobus. Svi jedva čekaju normalizaciju života i konačno malo opuštanja nakon mjeseci življenja u grču.

Stjepan Milobara

SIKIREVCI

Velik odaziv na učlanjenje

Podružnica SUH-a Sikirevci organizirala je u Jarugama, selu u toj općini, u kojoj ima dio članstva, prikupljanje članarine za 2021. godinu. Odaziv je bio odličan, čak 30 članova došlo je platiti članarinu, ali se i konačno malo podružiti, naravno uz poštovanje epidemioloških mjera.

Nije čudno da je tema većine razgovora bila koronavirus, ali i dobre vijesti koje stižu o padu broja zaraženih i sve većoj procijepljenosti. Zbog toga svi nestrpljivo čekaju prestanak ili ublažavanje mjera kako bi se organizirali izleti i druženja.

Stjepan Rakitić

DUGO SELO

Čuješ li me dobro?

Udruga SUH-a Dugo Selo organizirala je 17. svibnja 2021. godine pregled sluha u prostorijama udruge, a svi članovi su nakon pregleda, ako im je potrebno, dobili upute za nabavku slušnog aparata preko HZZO-a. Članovi su se odazvali u većem broju jer su maksimalno poštovana pravila zaštite od koronavirusa, a k tome je itekako korisno provjeriti sluh i poduzeti pravodobne korake za kvalitetniji život.

Milivoj Marić

STUDENSKI GRAD Gornjogradske coprnice

Iako se dobar dio članova SUH-ove podružnice Studentski grad cijepio jednom, a neki već i drugom dozom, još uvijek postoji veliki oprez. Zato se članovi, skloni pješačenju, dogovaraju oko odlaska na Zagrebačku goru, gdje u dobrom društvu prijeđu i 15-ak kilometara. Osim pješačenja po Sljemenu i svakodnevnog hodanja u jutarnjim satima na sportskom centru, 24 vježbačice sastale su se na travnjaku lokalnog sportskog centra i uz pomoć svog trenera Steve Živčića odradile lagani trening uz vježbe istezanja i jačanja lokomotornog sustava.

Aktivnosti se uglavnom svode na kontrolu zdravlja. Tako je organizirana provjera slušnosti u Slušnom centru „Neuroth“, zatim su održana zdravstvena predavanja u sklopu projekta „Mirovina u pokretu“ na teme Prevencija kardioloških oboljenja i liječenje i bolesti oka – siva mrena i glaukom. Osim navedenog poliklinika „Kaliper“ imala je akciju besplatnog zdravstvenog pregleda za osobe koje imaju bolove u koljenima, leđima, ramenima ili kukovima, što je iskoristio dobar broj članova, a neki od njih su se odlučili za terapije u njihovoj Poliklinici, koje su bile povoljnije 50%.

Dio članova Praznik rada proslavio je

u vikendici obitelji Živčić, uz dvije peke sa raznim vrstama mesa, ali i zapečeni grah, te salate i kolače koje su vrijedne članice ispekle. Slučajno se proslava poklopila s jednim rođendanom i jednom godišnjicom braka, tako da se uz odlično vrijeme ugodno proveo dan.

U sklopu programa „Gornjogradske coprnice“ 23 člana podružnice odlučilo se na obilazak Gornjeg grada, te su uz kostimirane vodiče i interaktivne elemente kao i živopisne izvoditelje, puna dva sata slušali o zidinama Gornjeg grada i čarobnicama koje su se nekada spominjale na tom prostoru. Vještice šešire nosili su svi sudionici ovog programa, koji su uživali u pričama i razgledavanju. Ne samo oni, već i prolaznici koji su se tu zatekli. Uz igre koje su igrali aristokrati Zagreba, posjetio se Coprnički obrt, susrelo se coprnicu plemkinju i proricalo se uz lik coprnice Sybille. Kao uspomenu na ovo lijepo dru-

ženje svatko je dobio jednu čokoladicu i magičan recept.

Na uobičajenom sastanku koji se održao početkom svibnja, kada je već bila nešto povoljnija situacija s Covidom, upoznao se članove s mogućnošću ljetovanja u Postirama na otoku Braču. Zatim se ljubiteljima kazališta dalo do znanja da slijede „Gumbekovi dani“ i da će u „grupi za kazalište“ na stranici aplikacije Whats app dobiti upute za povoljnije cijene za pojedine predstave. Tom prilikom svoj program za umirovljenike predstavila je Verica Kovač, predsjednica Hrvatske udruge kreativnih amatera, te zaželjela suradnju s podružnicom Studentski grad za projekt „Zlatne ruke“ financiran sredstvima Europskog socijalnog fonda, gdje će se mnogi umirovljenici imati priliku besplatno okušati u raznim kreativnim radionicama i školama.

Snežana Živčić

DONJI MIHOLJAC Pomoć kroz uzajamnu kasu

Velike pohvale zaslužuju članovi Udruge SUH-a Donji Miholjac, koji su se na poziv gradonačelnika Gorana Aladića, s kojim imaju odličnu suradnju, odazvali u pružanju pomoći oko cijepjenja u tom gradu. Naime, dva puta tjedno po dva člana SUH-a pomažu u organizaciji cijepjenja, evidentiraju tko je došao na cijepjenje, organiziraju redove da ne bude gužve, upućuju na pridržavanje epidemioloških mjera i slično. Raste broj procijepljenih

članova te ljetovanje na mogu ne bi trebalo biti ipitno.

Zanimljivo je i da unutar ove SUH-ove udruge djeluje i Kasa uzajamne pomoći koja broji 51 člana. Članovi se u nju uključuju dragovoljno, a ona služi kao potpora članovima koji zapadnu u financijske probleme, npr. zbog plaćanja računa za ogrjev, struju, te im udruga posuđuje novac kako bi vratili dugovanja. Sustav funkcionira tako da svatko uplati odre-

đeni iznos u kasu, npr. 500 kuna, te ako zapadne u financijske probleme tada ima pravo posuditi duplo od tog iznosa, dakle maksimalno 1.000 kuna te ima određeni rok za vratiti novac.

Nije to nikakva novost, jer udruga djeluje već 20 godina, no ono što je pohvalno je da nikad nijedan član nije ostao dužan. Važno je napomenuti i da nema kamata, što je svakako prednost.

Zlatko Risek

SLAVONSKI BROD Kad ožive bajke

Pandemija je nametnula režim kojeg se moramo držati. Unatoč tome Dane Ivane Brlić Mažuranić prethodnih godina uvijek je obilježavala veća skupina članova slavonskobrodske podružnice. No, ove godine samo su dvije članice popričale međusobno, evocirale Ivanina djela i život, položile cvijeće u nadi da će pandemija uskoro prestati te će se iduće godine u većoj grupi polagati cvijeće i oživjeti bajke.

Uskoro će podružnica aktivnijim radom i druženjem nastaviti dosadašnji tempo i provesti svoj plan rada za 2021. godinu. A to je održavati okrugle stolove organizirati 5-6 izleta, ići na ljetovanje u lipnju i kolovožu, organizirati sportske igre te posjetiti nekoliko domova za starije osobe. Svima je to potrebno, a posebno starijim osobama kojima je korona oduzela socijalni život.

Ana Dujanović

Antidepresivi – korisni lijekovi današnjice

Danas se ljudima, koji nisu depresivni u kliničkom smislu, daju lijekovi (antidepresivi) za najrazličitije probleme. U početku nije bilo tako. Pedesetih godina 20. stoljeća, kada su antidepresivi pušteni prvi put na tržište, njihova je upotreba bila ograničena samo za osobe koje su bile u ozbiljnoj depresiji. Međutim, danas dvije trećine antidepresivnih lijekova propisuju liječnici koji nisu psihijatri, i to za najrazličitije situacije: od najjednostavnijih slučajeva potištenosti, nemotiviranosti i umora na poslu, do razdražljivosti, raznih ovisnosti ili gojaznosti, a u novije vrijeme zbog postraumatskih simptoma nakon potresa ili uslijed pandemije Covid-19.

Antidepresivi se čak nekad upotrebljavaju kako bi poboljšali rezultate u sportu i na radnome mjestu. Mnogi ljudi smatraju ove lijekove kao da su čarobni napitak od kojih nema nikakvih opasnosti. Ima i onih koji smatraju da ih prečesto uzimaju, onako usput, ali uglavnom nitko ne pobija njihovu široku društvenu prihvaćenost. Poznati američki psiholog Russ Newman, kaže: „Ljudi upotrebljavaju antidepresive kako bi bili produktivniji, kako bi mislili brže, bili manje ‘uvučeni’ u sebe. Antidepresivi su postali način kako se nositi sa stresom i brzim tempom života.“

Najpoznatiji antidepresiv u svijetu Prozac (koji je bio nazvan „lijekom devedesetih“) i mnogi drugi moderni, novoootkriveni lijekovi iz te grupe, pokazali su se korisnim kod 65 do 75 posto deprimiranih osoba, što je bolji postotak uspješnosti nego kod mnogih drugih lijekova.

Plusevi i minusi

Osim u depresiji, ovi se novi lijekovi sve više upotrebljavaju i za svladavanje nekih opsesivno-prisilnih poremećaja i ovisnosti. Na primjer, u nekim studijama Prozac je pomogao u liječenju gojaznosti, ovisnosti o kockanju i problema vezanih uz alkohol. Glavna američka agencija za hranu i lijekove odobrila je upotrebu ovog lijeka u spomenutim situacijama. Neki drugi novi antidepresivi pomogli su u procesu odvikavanja od pušenja, u paničnim stanjima, posttraumatskom stres sindromu, patološkoj sramežljivosti, sindromu kroničnog umora itd.

Neugodne se nuspojave često mogu ublažiti smanjenjem doze ili primjenom drugih antidepresiva. Međutim, valja istaknuti da se mogu javiti i neki etički i sigurnosni problemi kada se antidepresivi

počnu sve više upotrebljavati u cilju podizanja samopouzdanja ili poboljšanja rezultata u radu ili sportu, posebno kad se uz njih ne primjenjuje i ostala potrebna terapija.

Osim toga, stručnjaci upozoravaju da novi antidepresivi nisu bez štetnih nuspojava. Oni mogu stvoriti predispoziciju za pojavu anoreksije (odbijanja hrane), nervoze, zabrinutosti, nesanice i mučnine. Oni mogu izazvati poteškoće i u seksualnom životu (poremećaj erekcije, smanjeni libido itd.) Ono što je još gore, antidepresivi katkada mogu dovesti do razvoja ovisnosti o njima. Također, priličan broj bolesnika, nakon što prekine uzimanje antidepresiva, ponovo osjeti iste simptome zbog kojih su ih uzimali. Na koncu, antidepresivi mogu liječiti samo simptome, ostavljajući glavni problem netaknut.

Prijatelji - najbolji lijek

Ipak, vodeći psihijatar na medicinskom fakultetu Emory sveučilišta (SAD) smatra da su mnogi problemi povezani s primjenom antidepresiva prenaplašeni. On kaže: „Morate usporediti rizike u odnosu na koristi. Dok nam nisu poznati dugoročni toksikološki podaci, Prozac se smatra sigurnim. Neki ljudi za koje se kaže da su doživjeli ‘promjenu ličnosti’ već su prije toga po meni bili mentalni bolesnici, kojima je Prozac ustvari pomogao. Nuspojave se često mogu ublažiti smanjenjem doze ili primjenom drugih antidepresiva.“

Psihijatri se slažu da se može povući linija između dijagnosticiranih, kliničkih oboljenja i slučajeva u kojima se radi o samoj ličnosti osobe. Učiniti depresiju nekog pacijenta lječivom i poboljšati njegovu sposobnost za funkcioniranje kao osobe jedna je stvar, a upotrebljavati antidepresive samo da se nekoga učini odmah spremnim za posao - druga je stvar.

Postoji čitav niz oboljenja koja se dijagnosticiraju i kod kojih su antidepresivi od pomoći, međutim, ljudske osobine, kao što je stidljivost i razdražljivost su karakteristike ličnosti. Imajući u vidu neke ozbiljne nuspojave antidepresiva, valja pažljivo razmotriti da li liječiti takve karakteristike same ličnosti. Kad se radi o takvim manje ozbiljnim problemima, možda sve što takva osoba treba je psihoterapeut, osobni trener-edukator ili jednostavno jedan iskreni prijatelj koji zna slušati.

dr. Ivo Belan

ISTRAŽIVANJE KOJE OBEĆAVA

Antidepresiv protiv koronavirusa

Socijalna izolacija zbog pandemije koronavirusa negativno je utjecala na mentalno zdravlje ljudi, a pogotovo starijih osoba koje su najviše smanjile društvene kontakte. Ne čudi stoga podatak da je u SAD-u tijekom pandemije koronavirusa utrostručen broj depresivnih oboljenja, a u Engleskoj gotovo udvostručen. Jedino pozitivno je što je riječ uglavnom o blažim oblicima bolesti.

Naime, prema podacima jedne engleske studije, u toj zemlji je ukupan broj izdanih recepata za antidepresive od siječnja do prosinca 2020. godine iznosio 78 milijuna, što je četiri milijuna više nego u istom razdoblju 2019. godine. Zanimljivo, jedno manje istraživanje u američkoj saveznoj državi Kaliforniji pokazalo je da antidepresiv fluvoxamin (fevarin) ako se uzima dva tjedna može spriječiti teške oblike bolesti nakon zaraze Covidom-19. No, zbog malog broja ispitanika rezultati su uzeti s rezervom te je sada u tijeku istraživanje na velikom broju ljudi, kako bi se vidjelo može li i taj antidepresiv postati saveznik u borbi protiv koronavirusa.

U strahu su velike oči

„Jedini urođeni strah je strah od gubljenja podloge. Svi ostali strahovi su naučeni tijekom života kao rezultat interakcije pojedinca i okoline“

Strah je u pravilu negativno emocionalno stanje izazvano novim, naglim podražajem koji je opasnost za pojedinca, bila ona stvarna ili nestvarna. Strahovi su naučene emocionalne reakcije na iznenadne podražaje iz okoline ili plod naše mašte. Jedini urođeni strah je strah od gubljenja podloge. Svi ostali strahovi su naučeni tijekom života kao rezultat interakcije pojedinca i okoline. Strah, kao i bol, štiti tijelo od daljnjih oštećenja, svojom intenzivnom neugodom i isključivanjem svih drugih stvari koncentriše tijelo na obranu onoga od čega prijeti opasnost.

Stariji ljudi se uglavnom boje negativnih iznenadnih promjena emotivnih stanja koja su upravo sada, u vrijeme pandemije koronavirusa,

Starije osobe postaju pomalo paranoidne i zbog straha se osamljuju.

U posljednje vrijeme sve je češći i strah starijih od raznih varalica koji koriste upravo starije osobe kao objekte za svoje prljave namjere i prijevare. Javljaju se telefonom nepoznati ljudi i predstavljaju kao direktori banaka i kažu da su u banci utvrdili da ima je prilikom podizanja mirovine isplaćen krivotvoreni novac i da će sada doći iz banke službenik kako bi preuzeo taj novac i zamijenio ga ispravnim. Ljudi povjeruju jer to je sigurno istina kad se javlja direktor banke. Kako se ponekad radi o relativno malim svotama novca, ali i zbog svijesti starije osobe, ove prijevare ostaju ponekad i neprijavljene. Ostaju crne brojke. Znam gospođu koja to nije rekla ni svojoj djeci jer su je oni često upozoravali na slične pojave, ali kaže da je sve bilo tako kulturno i ugodno profesionalno izvedeno da se i sama stidjela svoje naivnosti.

Jedna od najdrskijih prijevара starijih osoba dogodila se prije nekoliko godina kad je jednu korisnicu doma prilikom izlaska iz doma presrela mlađa uplakana žena i rekla da je iz doma upravo izlazeća hitna pomoć odvezla njenu majku u bolnicu. Ona sada ide za njima jer je došla majci u posjet iz drugog grada i nema novca pa moli ako joj može ona posuditi. Kako je i sama trebala podići novac u banci, pozvala ju je da ide s njom u banku. U banci je podigla novac i dala 3.000 kuna nepoznatoj ženi koja je otišla. Po povratku u dom je shvatila da je prevarena i prijavila je prijevaru, a kako su kamere u banci snimile nju i njenu pratilju, počiniteljica je uhićena, osuđena, ali oštećene (još je jedna žena bila oštećena) nisu nikad dobile nazad svoj novac.

I prodaje na kućnom pragu

postale su sve češće, pa starije osobe sve manje otvaraju vrata nepoznatim osobama jer se boje krađe ili prijevare. Jedna suradnica mi je pričala kako njena susjeda s kata više niti ne izlazi iz stana jer je uvjeren da dok nje nema kod kuće netko otvara vrata njenog stana i ukrade joj novac. Strah od prijevare ili krađe ponekad prelazi i u patološke oblike ponašanja starijih osoba.

Stariji gospodin dolazi redovito k meni u Psihološko savjetništvo Povjereništva SUH-a u Zagrebu na razgovor najmanje jednom mjesečno jer tvrdi da mu svakoga dana netko krađe novac. Isto tako, kaže, pao je jer je netko bacio na njega uroke. Najvjerojatnije je zaboravio gdje je potrošio novac ili ga je sakrio da ga lopovi ne nađu i zaboravio gdje.

Najgori oblik straha koji kod starijih osoba izaziva najteže posljedice je strah od bolesti. Strah od bilo koje bolesti, jer sada je rizik ići liječniku gdje postoji mogućnost da se zaraze koronavirusom. Moguća zaraza užasava sve starije osobe. Smrtnost, pak, pokazuje da su strahovi opravdani.

Druženja starijih su ograničena, a samoizolacije su užasne. Mnoge starije osobe su patološki organizirale svoj život. Unutar obitelji su također reducirani posjeti. Prošla je već cijela godina dana tijekom koje smo se nadali i vjerovali da će proći pandemija i da ćemo mirno provesti ljeto. Vjerovali smo da ćemo i svi biti cijepljeni i tako biti zaštićeni.

Koliko god se borili sa strahom, vjerujem da će sve dobro završiti. A sad za optimizam i nadu nekoliko aforizama o strahu. „Strah je dobar kome ga Bog da“ ili „Pusti strah da uđe u tebe, da prođe kroz tebe i da zapali cijelo tvoje biće“, ali nije loše ni ovo: „Kad ne bude ničeg osim straha, i dalje ćeš biti ti“.

najčešća pojava. Prije svega najjači je strah od zaraze, jer kod starijih osoba je moguć vrlo težak tok bolesti, nužna je hospitalizacija, a vrlo često je potreban smještaj na bolnički tretman u slučaju vrlo teških oblika bolesti. Stariji u pravilu ne izlaze iz stanova bez potrebnih maski za lice i ne odlaze na prigodna druženja u svoje udruge. Prijatelji i članovi obitelji ne posjećuju jedni druge jer se boje zaraze.

Piše: Biserka Budigam,
psihologinja

Djed je zadovoljan uzdržavanjem

Pitanje: Sklopio sam s djedom ugovor o doživotnom uzdržavanju temeljem kojeg mi poslije njegove smrti pripada kuća i okućnica s pokretnim stvarima. Djed je zadovoljan s uzdržavanjem, te život teče bez problema. U međuvremenu sam saznao da djed ima veću svotu novca oročenu u banci. Da li imam pravo i na taj novac poslije djedove smrti? **(M.Š., Rugvica)**

Odgovor: Poslije djedove smrti, pripasti će Vam samo imovina koja je navedena u ugovoru. Stoga bi trebali razgovarati s djedom te mu predložiti sklapanje aneksa ugovora o doživotnom uzdržavanju u kojem će se uvrstiti u ugovor i njegova ušteđevina. S obzirom na dobre odnose s djedom i njegovu zadovoljstvo s ispunjavanjem obveze iz ugovora, mislim da neće biti problema. Napominjem da aneks ugovora mora bit sklopljen u pisanom obliku, te se mora solemnizirati kod javnog bilježnika, kao i sam ugovor o doživotnom uzdržavanju.

Sestra me tjera u dom

Pitanje: Moja sestra i ja smo suvlasnice svaka u 1/2 djela kuće i okućnice naslijeđene od naših roditelja. Nisam udana i nemam djece, a moja sestra sa svojom djecom pokušava prisvojiti i moju polovicu kuće, te me tjeraju u dom. Ja to ne želim, iako mi je teško izdržati njihov pritisak. Odlučila sam prodati svoj dio kuće i kupiti manji stan da se oslobodim maltretiranja. Sestra tvrdi da ne mogu prodati svoj dio bez njene suglasnosti. Da li je to točno i šta da radim, jer mi se čini da to neću moći izdržati. **(M.P., Vrbovec)**

Odgovor: Kao suvlasnica imate pravo prodati svoj dio kuće i za to vam nije potrebna suglasnost vaše sestre, ali prethodno bi trebali izvršiti razvrgnuće suvlasničke zajednice. To možete učiniti mirnim putem ili putem suda tako da pokrenete postupak za razvrgnuće suvlasničke zajednice. Nakon razvrgnuća, dobit ćete svoj odvojeni dio, koji ćete onda prodati.

Muž hoće moju odštetu

Pitanje: Prije nekoliko godina imala sam prometnu nezgodu. Liječila sam se i uspjela izliječiti. Nakon završenog liječenja, podnijela sam tužbu za naknadu štete. Tužba je od stra-

ne suda proglašena osnovanom. Postojala je i žalba tuženog, ali je ona odbijena. Zbog težine povrede dosuđena mi je velika svota novca za pretrpljene boli, te zbog izgubljene novčane naknade, jer nisam mogla raditi. U braku sam, ali muž je u međuvremenu podnio zahtjev za razvod braka. Da li će prilikom diobe bračne stečevine, moj muž imati pravo i na novčanu naknadu koju sam dobila za odštetu zbog prometne nezgode? **(J.P., Slavonski Brod)**

Odgovor: Prema Obiteljskom zakonu, bračna stečevina je imovina koju su supružnici stekli radom tijekom braka. Pošto naknada za pretrpljenu štetu nije stečena prihodima od rada, nego je vezana na Vašu nesreću, ne radi se o bračnoj stečevini te tako Vaš muž nema prava na tu naknadu.

Podjela imovine djeci

Pitanje: Posjedujem nekoliko nekretna te imam troje djece. Želio bih za života podijeliti imovinu svojoj djeci, ali kako da to napravim, a da se nitko ne osjeća uskraćenim? **(G.S., Zadar)**

Odgovor: Svoju imovinu možete raspodijeliti djeci, sklapanjem ugovora o ustupanju i raspodijeli imovine za života. Ugovor se smatra valjanima samo ako su se sa istim usuglasila sva djeca, koji su zakonski nasljednici, te ugovor mora biti solemniziran kod javnog bilježnika.

Napuštena zemlja

Pitanje: Oko 40 godina koristim poljoprivredno zemljište čiji vlasnici su se odselili u neku stranu zemlju. Nikad se nitko nije javio, te sam zaključio da nitko nije zainteresiran za to zemljište ili je možda netko poginuo ili nema zakonskih nasljednika. Kako sam ja u godinama, zanima me što učiniti kako bi to zemljište postalo moje vlasništvo? **(B.P., Brezovica)**

Odgovor: Budući da Vi koristite navedeno zemljište više od 20 godina, što je i rok za stjecanje nekretnine dosjelošću, ukoliko se vlasnik zemljišta nije javio. Vi ste time stekli uvjete za podnošenje tužbe nadležnom općinskom sudu za priznavanje prava vlasništva. Za dokazivanje prava vlasništva, morate imati najmanje dva svjedoka. Ukoliko je zemlja nacionalizirana, tada je puno teže ostvariti pravo vlasništva dosjelošću. Svakako provjerite stanje u gruntovnici i povijest zemljišta.

pravni savjeti

Odgovara:
Ante Kuprešak
dipl. pravnik

Besplatno
pravno
savjetovalište
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/4655111/244
ili 01/4615797

Andro Arkulin, zamjenik predsjednika Podružnice SUH-a Konavle

Svaka kriza je i nova šansa

„Jedva čekamo da vrijeme i mjere dopuste da se počnemo intenzivnije okupljati i družiti“

Andro je rođen 1954. godine, a umirovio se prije dvije godine. Cijeli život živio je i radio na krajnjem hrvatskom jugu, u Konavlima, gdje se bavio ugostiteljstvom i drugim uslužnim djelatnostima vezanim uz trgovinu i turizam, i to kao privatni poduzetnik. Uspješno je vodio ugostiteljski objekt i privatnu tvrtku u Cavtatu, gdje živi. Zadnjih desetak godina se bavio prijevozom putnika i taksij prijevozom, a time se nastavio baviti i u mirovini zahvaljujući naporima umirovljeničkih udruga za ostvarenje njihovog prava na rad, jer se zaposlio na pola radnog vremena kao umirovljenik. Nažalost, promet je zbog korona krize prošle godine bio jako loš, a za očekivati je isto i ove godine. Zanimljivo, baš na dan kad smo razgovarali s Androm u Cavtat je uplovila jahta Romana Abramovića, poznatog ruskog tajkuna i vlasnika nogometnog kluba Chelseaja, pa se raspoloženje Cavtačana ipak malo popravilo, jer daje nadu da možda ipak nešto i bude od ove sezone.

No, mimo posljednje krize, obitelji Arkulin je dosad dobro išlo, supruga Jasna vodi smještajne turističke kapacitete, a sinovi Ivo i Lukša također se bave taksij prijevozom. Treći sin Filip studira sportski menadžment u Zagrebu i aktivno se uključuje u sportske menadžerske poslove. Imaju i kćer Andreu koja će najesen na studij. Andro se, kaže nam, najviše ponosi što ima čak sedmero unučadi.

Standard umirovljenika u Konavlima je dosta dobar, zahvaljujući turizmu koji je do 2019. godine bio u stalnom usponu. Prošla godina sve je poremetila, ali svi se nadaju da će pandemija što prije proći i da će se sve početi vraćati u normalu.

Inače, Andro se u SUH učlanio odmah nakon umirovljenja na poziv predsjednika Podružnice Konavle Ante Mandića, kako bi mu pomogao voditi ovu

uspješnu SUH-ovu podružnicu. Dužnost zamjenika predsjednika podružnice preuzeo je baš u nezgodno vrijeme korona krize. Andro nam je kazao kako unatoč svemu nastoje okupljati članstvo, informirati ih o njihovim pravima, ali i ukazivati javnosti na značaj i potrebe umirovljeničke populacije.

„Jedva čekamo da vrijeme i mjere dopuste da se počnemo intenzivnije okupljati i družiti“, rekao je Andro, dodavši kako mu se umirovljenici i starije osobe najčešće obraćaju s pitanjima oko korona krize i neizvjesnosti koju donosi ova pandemija.

Što se tiče SUH-a, Andro smatra da naša udruga treba kontinuirano raditi u interesu brojnog članstva i umirovljeničke populacije u Hrvatskoj.

„Treba nastaviti borbu za veću kvalitetu života osoba treće životne dobi, pravo na dostojan život i primanja od kojih se može prihvatljivo živjeti, kvalitetna zdravstvena i socijalna skrb je stalni prioritet koji treba biti u fokusu svih naših aktivnosti.“

Andro je, na temelju vlastitog iskustva, pohvalio što se SUH izborio da umirovljenici ako žele mogu raditi do pola radnog vremena, dodavši i kako se treba ispraviti nepravda prema obiteljskim umirovljenicima koji u slučaju bilo kakvog zaposlenja gube mirovinu, a nepravedno je i što se onima s najnižim mirovinama kad se zaposle do pola radnog vremena odbija dio mirovine. Zbog toga Andro kaže kako je pred SUH-om daljnja borba za povećanje socijalnih i zdravstvenih prava.

Svakako pozitivno je što su se SUH i MUH izborili da se većini umirovljenika, koji imaju mirovine do 4.000 kuna, isplati solidarni Covid dodatak. Andro je pohvalio umirovljeničke udruge, kazavši kako u ovakvoj situaciji ekonomske krize ne možemo očekivati čuda te da je to svakako lijepa gesta Vlade.

Vrlo bitnim smatra i zahtjeve umirovljeničkih udruga da se

uvede novi model obiteljske mirovine, prema kojem bi osoba imala izbor, da umjesto dosadašnjih 70 posto uzme 85 posto mirovine preminulog partnera, ili drugu opciju da zadrži svoju mirovinu i dobije dio supružnikove.

„Uz emocionalni gubitak bračnog druga, preživjeli partner u većini slučajeva zapada u siromaštvo, i zato je jako bitno da im se omogući da zadrže dio prihoda.“

Na naše pitanje kako komentira trenutni položaj umirovljenika u Hrvatskoj i smatra li da će uskoro doći do poboljšanja nam je rekao:

„Ja sam rođeni optimist i uvijek sam znao naći nekakav pozitivan ishod. Vjerujem da će se gospodarska situacija postupno poboljšavati. Ali naša ključna opasnost je demografsko propadanje. Tko će zarađivati i stvarati nove vrijednosti u ovoj državi i od čega će se isplaćivati svi zahtjevi i naše mirovine“, zabrinuto nam je kazao Andro.

Upitali smo ga i što bi napravio da je kojim slučajem baš on premijer.

„Pozicija premijera je izuzetno odgovorna, složena i nezahvalna. Vrijeme u kojemu je gospodarstvo gotovo na koljenima dok su očekivanja velika je za svakoga izuzetno zahtjevno. Stoga je nezahvalno kritizirati. U ovom trenutku bi nam polazište trebalo biti ona poznata izreka: „Svaka kriza može biti nova šansa, samo ako je iskoristimo“. Kvalitetan raspored i iskorištavanje odobrenih nam sredstava, stvaranje ozračja optimizma, buđenje poduzetništva i donošenje snažnih mjera populacijske politike trebali bi svakom premijeru sada biti prioritet.“

Za kraj nam je kazao kako sanja što europskiju Hrvatsku, razvijenu, u kojoj će biti bolje svim umirovljenicima, ali i njihovoj djeci i unucima, te je svima poslao tople pozdrave s juga Hrvatske.

Igor Knežević